

Durum ve Tahmin

AYÇİÇEĞİ

2016/2017

**T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜŐÜ**

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

Durum ve Tahmin

AYÇİÇEĞİ

2016/2017

Hazırlayanlar

Dr. Berrin TAŞKAYA TOP

İlkay UÇUM

e-posta:
btaskaya@hotmail.com

TEPGE YAYIN NO: 276
ISBN: 978-605-9175-63-0

Aralık 2016

İletişim:

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Kampüsü
3 Nolu Giriş (Saymanlık Binası)
Eskişehir Yolu 9.km
Lodumlu/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5458

© TEPGE Her Hakkı Saklıdır.

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik material olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazara aittir ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.

ÖNSÖZ

Enstitüsümüz tarafından gerçekleştirilen durum ve tahmin çalışmaları, bir yandan çalışmalara temel teşkil edecek bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyecek ilgili kişi, grup ve kuruluşları bu gelişmelerden zamanında ve doğruya yakın olarak haberdar edip bilgilendirmeyi sağlamaktadır.

Bu çalışmalarda, bitkisel üretim gruplarında hasat periyodu (varsa buna paralel işleme periyodu) göz önüne alınarak bir önceki yıla ait üretim, kullanım (tüketim), ihracat, ithalat, fiyatlar ve yıl sonu stoklarında ortaya çıkan gelişmeler “Durum”, bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Tahmin” adı altında sistematik olarak incelenmektedir. Bu incelemeler dünyadaki gelişmeler de dikkate alınarak yapıldığı için, ürün grubu ile ilgili olarak dünya ülkelerindeki durum da gündeme getirilmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanısıra, bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve her yıl ithalata ödenen önemli miktardaki döviz düşünüldüğünde, bu raporun temel politikaların oluşturulması aşamasında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Raporun hazırlanmasındaki yoğun emekleri için Sayın Dr. Berrin TAŞKAYA TOP’a ve Sayın İlkey UÇUM’a teşekkür eder ve çalışmanın konu ile ilgili gelişmeler hakkında sistematik ve güvenilir bilgi kaynağı olma niteliği sağlanmasını dilerim.

Mehmet Cihad KAYA

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Dünyada Durum: 2015/2016.....	1
Dünyada Tahmin: 2016/2017.....	4
Türkiye’de Durum: 2015/2016.....	5
Türkiye’de Tahmin: 2016/2017.....	10
Türkiye’de Yağlık Ayçiçeğine Yönelik Politikalar.....	11
EK TABLOLAR.....	12

TABLolar

	Sayfa No
Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı.....	1
Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı.....	2
Tablo 3. Türkiye Yağlık Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı.....	6
Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı.....	7

ŞEKİLLER

	Sayfa No
Şekil 1. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları	1
Şekil 2. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları.....	2
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları.....	3
Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	3
Şekil 5. 2015 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarları.....	5
Şekil 6. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı.....	8
Şekil 7. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı.....	8
Şekil 8. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı.....	8
Şekil 9. Türkiye'de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	9
Şekil 10. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye'de Ayçiçeği Tohum Fiyatları.....	9
Şekil 11. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye'de Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	9

ÖZET*Başlıca Gelişmeler***Durum: 2015/16**

- Dünyada 23,5 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapılmıştır.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %2,5 oranında artarak 40,4 milyon tona ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 36,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya ayçiçeği ihracatı bir önceki sezona oranla %20,1 artarak 2 milyon ton olmuştur.
- Dünya ayçiçeği bitiş stokları bir önceki sezona oranla %24,1 oranında azalmıştır.
- Dünya ayçiçek yağı arzı 24,8 milyon ton, ihracatı ise 8,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatları bir önceki sezona oranla %1,9 artmış, ayçiçek yağı FOB fiyatları ise %0,1 oranında azalmıştır.
- Türkiye’de 569 bin ha alanda 1,5 milyon ton yağlık ayçiçeği üretimi yapılmış olup, ayçiçeği verimi ortalama 264 kg/da’dır.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacı 3,4 milyon ton’dur ve ihtiyacın %44’ü yurtiçi üretimden karşılanmıştır.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatı 422 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatı 656 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2016/17

- Dünya ayçiçeği ekim alanlarında bir önceki sezona göre %5,6, üretimininde ise %7,9 artış olacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği üretimindeki en büyük artışın (%140,5) Rusya’da gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı üretiminin bir önceki sezona oranla %9,3 artarak 16,9 milyon tona çıkacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının %18,1 azalacağı, ayçiçek yağı ihracatının ise %9,8 artacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı tüketiminin %3,1 oranında artacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği üretiminin %0,8 azalacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’nin toplam ayçiçek ham yağ arzının %12,4 oranında artarak 1,54 milyon ton olacağı ve bu arzın %34,7’sinin yurtiçi üretimden sağlanacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye ayçiçeği tohumu ithalatının %12 oranında azalacağı, ham ayçiçek yağı ithalatının %29,7 oranında artacağı, rafine ayçiçek yağı ihracatının ise %5,7 oranında azalacağı tahmin edilmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2015/2016

Ayçiçeği Arzı Arttı

Ayçiçeği, yağ, küspe ve biyodizel amaçlı kullanımı ile önemli yağlı tohumlardan birisidir. Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenirken, geri kalan kısmı ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

Dünyada 2015/2016 sezonunda toplam 522 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %7,7'sini ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2015/2016 sezonunda dünyada toplam 23,5 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda talepte meydana gelen artış nedeniyle dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %2,5 oranında artarak 40,4 milyon tona yükselmiştir (Ek Tablo 1).

Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. AB ülkeleri içinde Fransa, Romanya, Portekiz ve İspanya önemli ayçiçeği üreticisi ülkelerdir. Dünya ayçiçeği üretiminin %77,7'si bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Nitekim, 2015/2016 sezonunda gerçekleştirilen toplam 40,4 milyon ton ayçiçeği üretiminin %29,5'i Ukrayna, 22,7'si Rusya, %18,8'i AB ve %6,7'si ise Arjantin tarafından sağlanmıştır. Bu sezonda Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %71'ini gerçekleştirmişlerdir (Ek Tablo 3).

2015/2016 sezonunda Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla %16,7, Ukrayna'nın üretimi %9,5 oranında artarken, sözkonusu sezonda AB'nin %15,4, Arjantin'in ise %14,6 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3). Sözkonusu sezonda AB ve Arjantin'in ayçiçeği ekim alanlarında ve verimde gerçekleşen azalış, üretimdeki düşüşün temel nedenidir.

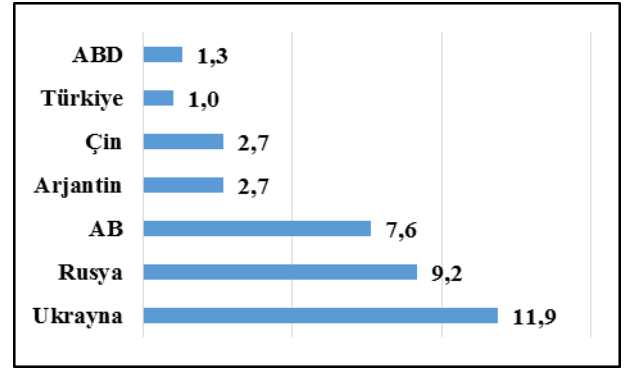
Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (Milyon ton)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017 (Tahmin)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,77	3,00	2,78	2,11
Üretim	41,60	39,42	40,40	44,31
İthalat	1,54	1,48	1,66	1,34
Toplam Arz	45,91	43,90	44,85	47,76
KULLANIM				
İhracat	1,96	1,66	2,00	1,64
İşlenen (crush)	37,13	35,71	36,86	40,30
Diğer Kullanım	3,83	3,74	3,88	3,76
Toplam Kullanım	42,91	41,12	42,74	45,69
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	3,00	2,78	2,11	2,07

Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi : 20.12.2016)

Nitekim, 2015/2016 sezonunda AB'de ayçiçeği ekim alanları %2,5, Arjantin'de ise %11,8 oranında azalmıştır. Aynı sezonda verim değerleri incelendiğinde, AB'de ayçiçeği veriminin %13,3, Arjantin'de ise %2,7 oranında azaldığı görülmektedir (USDA, 2016). Üretim ve verimde gerçekleşen bu düşüşte, Avrupa ve Arjantin'de uzayan yaz sıcaklığı ve kuraklığın ayçiçeği üretimine verdiği önemli derecedeki zarar etkili olmuştur (Anonim, 2016a).

Şekil 1. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (Milyon ton, 2015/2016)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Arjantin'de ayçiçeği hasadı Rusya ve Ukrayna'da arzın azalma periyodu ile aynı zamana denk gelmektedir. Bu nedenle, bu üç ülkenin bir üretim sezonu içerisinde ayçiçeği arzında sürekliliğin sağlanmasında önemli rol aldığı söylenebilmektedir.

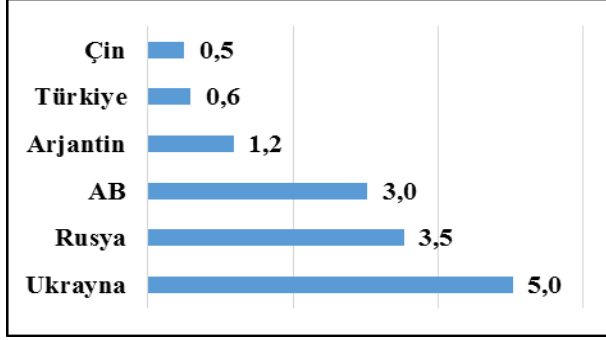
2015/2016 sezonunda önceki sezona oranla üretimde (%2,5) ve ithalatta (%12,3) gerçekleşen artışa karşılık, stoklarda meydana gelen %24,3'lük azalış neticesinde, dünya ayçiçeği tohumu arzındaki artış %2,2 ile sınırlı kalmıştır ve 44,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Ayçiçek Yağı Arzı Arttı

Ayçiçek yağı dünyada soya ve kanola yağından sonra kullanılan en önemli bitkisel yağdır.

Dünyada 2015/2016 sezonunda toplam 174 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %8,9'unu ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

Şekil 2. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (milyon ton) (2015/16)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017 (Tahmin)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,10	2,53	2,18	1,38
Üretim	15,51	14,98	15,49	16,93
İthalat	6,98	6,14	7,15	7,71
Toplam Arz	24,60	23,65	24,82	26,02
KULLANIM				
İhracat	7,78	7,38	8,11	8,90
Tüketim	14,28	14,09	15,33	15,81
- Endüstriyel Tüketim	0,67	0,66	0,62	0,61
- Gıda Tüketimi	13,53	13,36	14,63	15,12
- Yemlik Tüketim	0,08	0,07	0,07	0,08
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,53	2,18	1,38	1,31
Toplam Kullanım	24,60	23,65	24,82	26,02

Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi : 20.12.2016)

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Arttı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim; 2015/2016 sezonunda üretilen ayçiçeği tohumunun %4,9'u ihraç edilmiştir (Ek Tablo 3).

2015/2016 sezonunda dünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %20,1 oranında artarak 2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir ve toplam ihracatın %66,5'i AB, Moldova, Arjantin ve Çin tarafından yapılmıştır. Dünya ayçiçeği üretiminde lider olan Rusya ve Ukrayna ayçiçeği

Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup ortalama yağ verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. 2015/2016 sezonunda gerçekleşen 15,5 milyon ton ayçiçek yağı üretiminin %32,5'i Ukrayna, %22,8'i Rusya, %19,5'i AB ve %7,6'sı Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

2015/2016 sezonunda ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin artmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre artmıştır. 2014/2015 sezonunda 23,7 milyon ton olarak gerçekleşen dünya toplam ayçiçek yağı arzı, 2015/2016 sezonunda, stoklardaki 13,8'lik düşüğe rağmen, ithalattaki %16,5'lik ve üretimdeki %3,4'lük artışa bağlı olarak %4,9 oranında artarak 24,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

tohum ihracatında 7. ve 9. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, Arjantin (%376,2), Ukrayna (%84,4) ve Rusya'nın (%70,5) ayçiçeği tohum ihracatında gerçekleşen yüksek artış dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

Arjantin'de tarım politikalarında yapılan önemli değişiklikler, ihracatın daha kazançlı olması sonucunu doğurmuştur. Arjantin soya ihracat vergisini %5 azaltmış, diğer tarımsal ürün ihracat vergilerini (tarifelerini) ise kaldırmıştır. Diğer yandan, tahıllar ve yağlı tohumlar için ihracat izinleri de kaldırılmıştır (Anonim, 2016a).

Arjantin'in ticaret rejimini serbestleştirilmesi ve para reformu, ayçiçeği tohumu piyasalarında rekabetçi bir konuma gelmesi sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla ithalatçı ülkeler Arjantin'den ayçiçeği ithalatına yönelmiş ve AB'nin bir çok ülkesi bu durumdan etkilenmiştir. Özellikle Ukrayna ve Rusya'dan gelen yüksek talep üzerine 2015/2016 sezonunda Arjantin'de stoklar düşmeye başlamıştır (Anonim, 2016b).

Dünya ayçiçeği tohumu ithalatı ise aynı sezonda 1,7 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %37,4'lük payla AB, ikinci sırada ise %23,8'lik payla Türkiye yer almaktadır. 2014/2015 sezonunda 266 bin ton olarak gerçekleşen AB tohum ithalatı artan biyodizel talebine bağlı olarak 2015/2016 sezonunda %133,8 artarak 622 bin tona ulaşmıştır. Aynı sezonda Türkiye'nin ayçiçeği tohum ithalatı ise, bir önceki sezona göre %15,7 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3).

Ayçiçek yağı. 2015/2016 sezonu itibariyle dünya bitkisel yağ ihracatının %11,1'ini, ithalatın ise %10,1'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %55,5'lik payla ilk sırada yer almaktadır. 2015/2016 sezonunda toplam 8,1 milyon ton olan ayçiçek yağı ihracatının 4,5 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiştir. Nitekim Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %89,4'ünü ihraç etmiştir. Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2015/2016 sezonu itibariyle dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %19, Arjantin'in payı ise %7,4 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2015/2016 sezonunda Ukrayna'ya kıyasla yurt içi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %55,2'sini ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

Dünyada 2015/2016 sezonu itibariyle toplam 7,2 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %21,4'lük payla Hindistan, ikinci sırada %19,5'lik payla biyodizel talebi nedeniyle AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

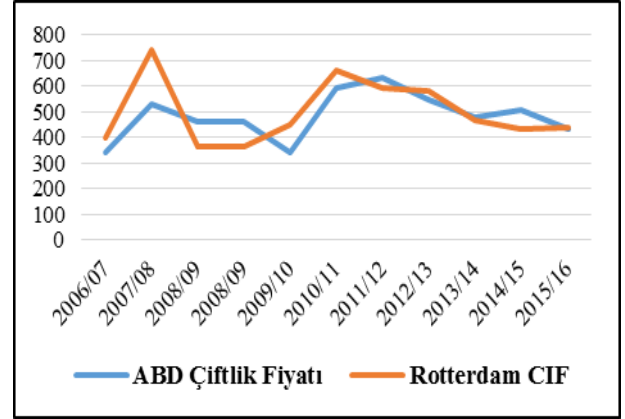
Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

Dünya ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları, yağlı tohum piyasalarındaki fiyat hareketleri, yerel ve uluslararası piyasalardaki arz talep durumu,

ülkelerin dış ticaret politikaları ve petrol fiyatlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Küresel ekonomik krizin yaşandığı 2011 yılında petrol fiyatlarının da artmasıyla birlikte yağlı tohum fiyatları da yükselmiştir (Şekil 3). Petrol fiyatlarının rekor seviyelere ulaştığı 2008 yılında da ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları tarihin zirvesini yapmıştır (Şekil 3-4).

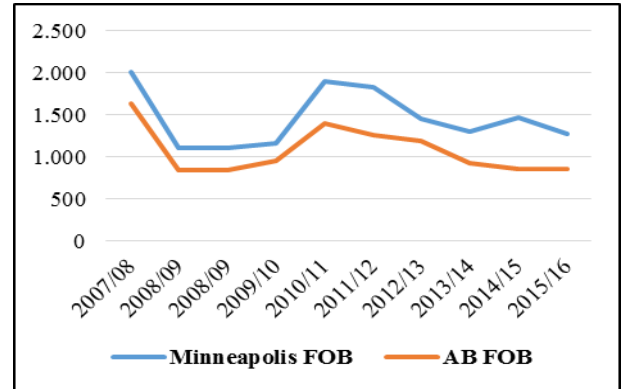
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artınca biyodizele olan talepte artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

2015/2016 sezonunda, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %14,4 azalarak 433 \$/tona gerilemiş, Rotterdam CIF fiyatları ise %1,9 oranında artarak 440 \$/tona çıkmıştır. Aynı sezonda ayçiçeği yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %13,3 azalarak 1.275 \$/tona, AB FOB fiyatları ise %0,1 oranında azalarak 849 \$/tona gerilemiştir (Ek Tablo 6).

DÜNYADA TAHMİN: 2016/2017

Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Artış Tahmin Ediliyor

2016/17 sezonunda dünya ayçiçeği tohumu ekim alanlarının bir önceki sezona göre %5,6 oranında artarak 24,8 milyon ha'a, üretiminin ise %9,7 oranında artarak 44,3 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 1). Bu artışta, 2015/2016 sezonunda, üretim miktarında düşüş gerçekleşen temel üretici ülkelerden olan AB'de ayçiçeği üretiminde 2016/2017 sezonunda beklenen %7,7, Arjantin'de ise %22,2'lik artışın etkili olacağı tahmin edilmektedir. Üretimde meydana gelen bu artışın küresel ayçiçeği kırımını %9,3 oranında artıracığı tahmin edilmektedir.

Arjantin'de 2015/2016 sezonunda ekim alanlarındaki azalmanın ve yaşanan kuraklığın etkisiyle %14,6 oranında azalan ayçiçeği üretiminin 2016/2017 sezonunda %22,2, ekim alanının ise %29,9 oranında artarak önceki yıllardaki seviyelerine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu artışta, Arjantin'deki politika değişikliklerinin önemli etkisinin olacağı düşünülmektedir. Nitekim sözkonusu politika ve para değişiklikleri, üreticilerin ekim kararlarını büyük oranda kesinleştirmelerinden sonra gerçekleşmiştir (Anonim, 2016a).

Aynı sezonda menfi hava koşullarına bağlı olarak, dünya ayçiçeği üretiminde lider olan Ukrayna'da %13,4 ve Rusya'da %14,5 oranında ayçiçeği üretiminde artış beklenmektedir.

Ayçiçek Yağı Arzında Artış Tahmin Ediliyor

2016/17 sezonunda dünya ayçiçek yağı üretiminin tohum üretimindeki %5,6'lık artışa paralel olarak bir önceki sezona göre %9,3 artarak 16,9 milyon tona çıkacağı tahmin edilmektedir. En büyük üretici ülke olan Ukrayna'da ayçiçeği üretimindeki artış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %12,4 oranında artış olacağı tahmin edilmektedir. Rusya ve AB'nin üretim miktarlarında ise sırasıyla %15,2 ve %4,2 oranında artış olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4). Ayçiçeği tohum üretimine en yüksek artışın beklendiği Arjantin'de ise ayçiçek yağı üretiminin %6,8 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği İhracatında Azalış Tahmin Ediliyor

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2016/2017 sezonunda %18,1 oranında azalarak 1,64 milyon tona gerileyeceği tahmin edilmektedir. Bu düşüşte, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı ülkeler olan AB, Çin ve Moldova'nın ihracatındaki düşüşün yanı sıra, önceki sezonda Arjantin'in ihracatında yaşanan büyük sıçramanın normal değerlere düşmesinin etkili olacağı tahmin edilmektedir. Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki düşüşte, önemli ihracatçı ülke olan AB'deki stokların %36 oranında düşüşünün de etkili olacağı tahmin edilmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Artış Tahmin Ediliyor

2016/2017 sezonunda küresel tohum ihracatındaki düşüşe karşın ayçiçek yağı ihracatının %9,8 artarak 8,9 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Sözkonusu sezonda, dünya ayçiçek yağı ihracatındaki en büyük artışın, dünya ayçiçek yağı üretimi ve ihracatında lider olan ülkelerde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Nitekim Ukrayna'nın ayçiçek yağı ihracatının %11,1'lik artışla 5 milyon tona, Rusya'nın ise %26,6'lık artışla 1,95 milyon tona yükselmesi beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %88,4'ünü, Rusya'nın ise %43,6'sını ihraç edeceği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

2016/2017 sezonunda dünya ayçiçek tohumu ithalatının %19,3 azalarak 1,3 milyon tona gerileyeceği, ayçiçek yağı ithalatının ise %7,8 oranında artarak 7,8 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2016/2017 sezonunda ayçiçeği tohum arzının ithalat ve stoklardaki düşüşe rağmen üretimde beklenen %9,7'lik artışa paralel olarak %6,5'lik artışla 47,8 milyon tona yükseleceği tahmin edilmektedir (Tablo 1). Ayçiçek yağı arzının ise, önceki sezona göre %4,8 oranında artarak 26 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE’DE DURUM: 2015/2016

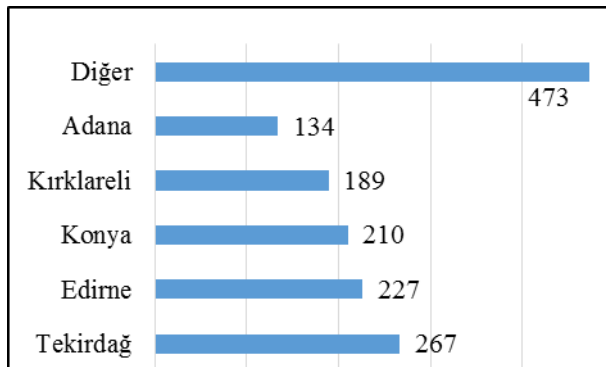
Yağlık ayçiçeği. Türkiye’de en fazla üretilen yağlı tohum olması, bitkisel yağ tüketiminde %85 civarındaki payı ve yüksek yağ içeriği (%40) nedeniyle Türkiye’nin en önemli yağlı tohum bitkisidir. Ayrıca bitkisel yağ açığını azaltabilmek için, öncelikli olarak üretiminin artırılması gereken yağlı tohumlu bitkidir.

İklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından Türkiye’de büyük bir potansiyel mevcut olmasına rağmen, yeterli ekim alanı ve üretim artışı sağlanamamıştır. Türkiye’de ayçiçeği üretiminin yeterli olmamasının nedenleri;

- Üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle dış pazar fiyatlarıyla rekabet edememesi,
- Birim alandaki getirisinin düşük olması, dolayısıyla yetiştirildikleri bölgelerdeki alternatif ürünlerle rekabet edememesi (Ayçiçeği/Buğday paritesinin buğday lehine bozulması)
- Dünya ham yağ fiyatlarının Türkiye’ye göre daha düşük olmasıdır.

Türkiye’de yağlık ayçiçeği, ağırlıklı olarak Trakya Bölgesi ve Konya’da üretilmektedir. 2015/2016 sezonu itibariyle Tekirdağ (%22,6), Edirne (%17,3), Kırklareli (%12,9) ve Konya (%8,1) yağlık ayçiçeği ekim alanının %60,9’unu oluşturmaktadır. Aynı sezon itibariyle Türkiye yağlık ayçiçeği üretiminde de, Tekirdağ %17,8, Edirne %15,1, Konya %14 ve Kırklareli %12,6’lık payla ilk sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 30).

Şekil 7. 2015 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarı (Bin ton)

Kaynak: TÜİK

2015 yılı birim alandan elde edilen verim oranları iller açısından incelendiğinde, Konya 457 kg/da ile birinci sırada yer almaktadır. Konya’yı, Aksaray (414 kg/da), Gaziantep (390 kg/da) ve Muğla (376 kg/da) takip etmektedir. Konya’da ve şekerpancarı

ekilen diğ̈er illerde şekerpancarı ekim alanlarının azalması sonucu yağlık ayçiçeği üretimi hızla artmıştır. Ayrıca, sulu tarım yapıldığı ve üretim alanları henüz canavar otu ile bulaşık olmadığı için birim alandan elde edilen ürün Türkiye ortalamasının üzerindedir (Anonim, 2015b).

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanı Arttı

Yağlı tohum üretiminde önemli üretim kapasitelerine sahip Karadeniz havzası ülkelerinde yağlı tohum ihracatının zorlaştırılıp, hamyağ ihracatında düşürülen vergiler ve bu ülkelerde kurulan yüksek kırma kapasiteli tesisler nedeniyle, sözkonusu ülkeler katma değeri daha yüksek olan ham ve rafine yağ ihracatına yönelmişlerdir. Bunun sonucunda Türkiye’nin bu ülkelere yaptığı ayçiçeği tohum ithalatında 2012/2013 sezonundan itibaren düşüş gerçekleşmiştir. Ayçiçeği tohumunda düşen ithalat miktarı ve üretim neticesinde, ayçiçeği üretici fiyatları 2013/2014 sezonunda bir önceki sezona göre %18,2 oranında, 2015/2016 sezonunda ise bir önceki sezona göre %10,8 oranında artış göstermiştir. Bu durum özellikle Konya’da ayçiçeği ekimini cazip hale getirmiştir. Nitekim Konya’da 2011/2012 sezonunda 334 bin ha olan ayçiçeği ekim alanı 2013/2014 sezonunda 2 kat artış göstermiştir. Ancak, 2013/2014 sezonunda bir önceki sezona kıyasla, fiyat artışının beklenenin altında gerçekleşmesi, Konya’da üreticilerin üretimden uzaklaşmalarına neden olmuştur ve 2015/2016 sezonunda Konya’da ayçiçeği ekim alanı önceki sezona göre %22,6 oranında azalmıştır. Buna paralel olarak ayçiçeği üretimi de 2015/2016 sezonunda %20,2 oranında azalarak 210 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 29).

Türkiye genelinde ise, 2015/2016 sezonunda ayçiçeği ekim alanı önceki sezona göre %3 oranında artarak 569 bin ha’ya, üretim miktarı %1,4 oranında artarak 1,5 milyon tona ulaşmıştır. Aynı sezonda Türkiye’de ortalama ayçiçeği verimi ise 264 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 27).

Önceki sezona oranla en fazla üretim artışının gerçekleştiği iller sırasıyla, Şanlıurfa (%204), Muğla (%117) ve Nevşehir (%115)’dir (Ek Tablo 29). 2015/2016 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sırada yer alan Edirne’de ekim alanının önceki sezona göre %8,9 artmasına karşın, olumsuz hava koşulları nedeniyle verimde gerçekleşen %12,4’lük düşüş neticesinde üretim miktarı da %12,4 oranında azalmıştır. Üretimde ilk sıralarda yer alan Konya’da ise -Edirne’nin aksine-

Tablo 3. Türkiye Yağlık Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (Bin Ton)

	2014/2015	2015/2016	2016/2017 Tahmin
Ekim Alanı (000 ha)	552	569	-
Verim (kg/da)	268	264	-
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.480	1.500	1.488
ARZ			
Başlangıç Stoğu (1 Eylül)	139	75	53
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.480	1.500	1.488
Üretim Kayıpları (%8)	118	120	119
Kullanılan üretim	1.362	1.380	1.369
İthal Tohum (a)	530	422	373
İthal Ham ve Rafine Yağın Tohum Karşılığı	1.940	1.637	2.124
Toplam Tohum İhtiyacı /a	3.832	3.439	3.866
Toplam Arz	2.031	1.877	1.795
KULLANIM			
Tohum İhracatı	1,87	4,36	2,08
Tüketim (Kırma)	1.954	1.820	1.716
Toplam Kullanım	1.956	1.824	1.718
Bitiş Stoğu (31 Ağustos)	75	53	77
Stok/Kullanım oranı (%)	3,84	2,91	4,48

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

a/ Tohum Eşdeğeri

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçeği tohumunun küspe içeriği; yerli %55, ithal %52

3) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

4) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

5) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve stok toplamı düşülerek elde edilmiştir.

6) Toplam Arz= Başlangıç Stoğu+Kullanılan Üretim+İthal Tohum

7) Toplam Tohum İhtiyacı /a (Yurt içi üretim+ithal tohum+ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı)

8) Stok verileri USDA'dan alınmıştır (www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

9) 2016/2017 sezonu ile ilgili öngörü; USDA'nın öngördüğü değişim oranları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

verimde %3,2'lik artış olmasına rağmen ekim alanının %22,6 oranında azalması sonucunda üretim miktarı %20,2 oranında düşmüştür. Dolayısıyla 2015/2016 sezonunda önemli üretici illerde gerçekleşen üretim düşüşleri nedeniyle, söz konusu sezonda Türkiye ayçiçeği üretiminde beklenen üretim artışı gerçekleşmemiştir.

Yağlık Ayçiçeği Tohum ve Yağ Arzı Azaldı

2015/2016 sezonu itibarıyla Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacı 3,4 milyon ton, arzı ise 1,9 milyon tondur. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzı önceki sezona kıyasla %7,6 oranında düşmüştür. Üretim miktarındaki artışa rağmen arzda gerçekleşen düşüşte, tohum ithalatındaki azalma etkili olmuştur. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %44'ü yurtiçi tohum üretiminden karşılanmıştır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda yağlık ayçiçeğinde %56 dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

2015/2016 sezonunda gerçekleşen 1,82 milyon ton'luk tohum kullanımının tamamı kırma sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Ayçiçek yağı: Türkiye'de yağ üretiminin büyük bir kısmını (%88) bitkisel yağlar oluşturmaktadır. 1980'li yıllarda tarımsal sanayi sektöründe görülen gelişmelere paralel olarak gerek teknoloji, gerekse üretim miktarı açısından bitkisel yağ sanayinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Türkiye'de üretilen yağlık ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği %39 civarındadır. Bu kapsamda, 2015/2016 sezonunda üretilen 1,5 milyon ton yağlık ayçiçeğinden 538 bin ton ham yağ üretimi gerçekleşmiştir. Aynı sezonda Türkiye'nin 1,5 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağı arzının sadece %32,7'si yerli üretim ile, geriye kalan kısmı ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanmıştır (Tablo 4). Söz konusu sezonda Ayçiçek yağı arzı %11,9 azalarak 1,7 milyon ton olaral gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (Bin ton)

	2014/2015	2015/2016	2016/2017 Tahmin
Tohum			
Yurtiçi Tohum Üretimi	1.480	1.500	1.488
Ürün Kayıpları (%8)	118	120	119
Kullanılan üretim	1.362	1.380	1.369
İthal Edilen Tohum	530	422	373
Ham Yağ			
Yurtiçi tohum üretiminin ham yağ karşılığı	531	538	534
İthal tohumun ham yağ karşılığı	223	177	157
İthal Ham Yağ	794	656	851
Toplam Ham Yağ	1.548	1.371	1.541
ARZ			
Rafine Yağ Arzı			
Başlangıç Stoğu (1 Eylül)	398	331	53
Üretim (Toplam ham yağın rafine karşılığı)	1.455	1.289	1.449
İthalat	20	29	32
Toplam Arz	1.873	1.650	1.534
KULLANIM			
Ham yağ ihracatı	35	6	6
Rafine yağ İhracatı	636	585	552
Ham yağ ihracatının rafine karşılığı	33	6	5
Toplam rafine yağ ihracatı	704	597	563
Tüketim (Sıvı Yağ)	838	1.000	913
Toplam Kullanım	1.542	1.597	1.476
Bitiş Stoğu (31Ağustos)	331	53	58
Stok/Kullanım oranı (%)	21,47	3,32	3,93

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 20.12.2016).

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal % 42

2) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi % 94

3) İthalat ve ihracat rakamları, EK Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

4) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve bitiş stoğu toplamı düşülerek elde edilmiştir.

5) 2015/2016 sezonu ile ilgili veriler; USDA'nın değişim öngörülleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

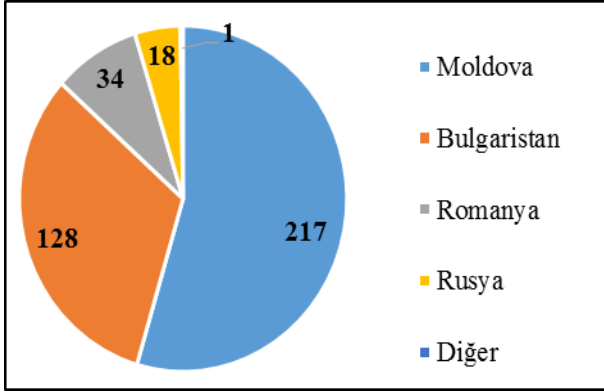
6) Stok rakamları USDA'dan alınmıştır (Erişim Tarihi: 20.12.2016).

Türkiye'de gerek hızlı nüfus artışı ve gerekse kişi başına artan tüketim sonucu bitkisel yağ tüketiminde sürekli bir artış gözlenmektedir. Tüketimi karşılayacak yeterli üretimin olmaması nedeniyle, bitkisel yağ üretiminde giderek artan önemli miktardaki açık, ithalat yoluyla karşılanmaktadır. İthalat daha çok ham yağ ve yağlı tohum olarak yapılmaktadır ve ithalatın çoğunlukla ham yağ şeklinde yapılması katma değer kaybına neden olmakta ve sanayinin kırma kapasitesinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Özellikle 2005-2006 yıllarında Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yabancı ortaklı yağ işleme tesislerinin kurulması ile tohumdan çok ham yağ ithalatı yapılmak zorunda kalınması da bu kayıpları arttırmaktadır.

Tohum ve Ham Yağ İthalatı Azaldı

2015/2016 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatı bir önceki sezona göre %20,4 oranında azalarak 422 bin ton, ham yağ ithalatı ise %17,4 azalarak 656 bin ton olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 4). Aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına 1,2 milyar \$ ödeme yapılmıştır (Ek Tablo 8). Türkiye'nin 2015 yılı itibarıyla yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %54,5'i Moldova, %32,1'i Bulgaristan, %8,6'sı Romanya olmak üzere toplam %95,2'si bu üç ülkeden gerçekleşmiştir (Ek Tablo 11). Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır. Nitekim 2015/2016 sezonunda Türkiye'nin tohum ihracatı 4,4 bin ton'dur ve 2015 yılı itibarıyla %75,9'unu sırasıyla Tunus, Polonya ve Bulgaristan'a yapmıştır (Ek Tablo 13).

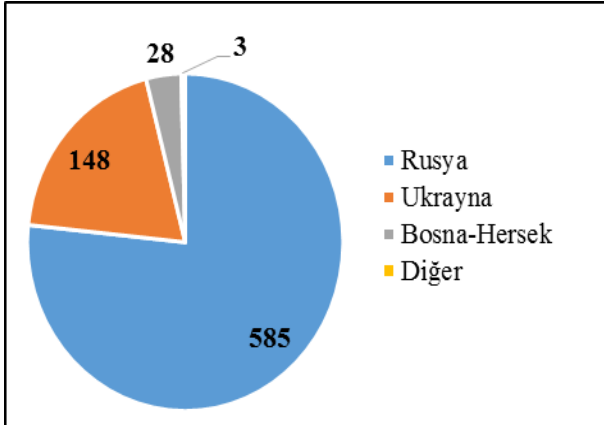
Şekil 8. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı (Bin Ton) – 2015

Kaynak: (Ek Tablo 11)

Türkiye'nin 2015 yılı itibariyle ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna ve Bosna-Hersek'tir. Nitekim söz konusu yılda Türkiye ham ayçiçeği yağı ithalatının, %75,2'sini Rusya, %19'unu Ukrayna ve %3,5'ini Bosna-Hersek olmak üzere toplam %97,8'ini bu 3 ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 15).

Şekil 9. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı (Bin Ton) – 2015

Kaynak: (Ek Tablo 15)

2013 yılından önce Türkiye Bosna-Hersek'ten ham yağ ve rafine yağ ithalatı yapmazken bu yıldan sonra Bosna-Hersek'ten gerçekleştirilen ham ve rafine yağ ithalatı sürekli artış göstermiştir. Nitekim 2015 yılında ham yağ ithalatı 27,6 bin tona, rafine yağ ithalatı ise 20,7 bin tona ulaşmıştır. Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2015 yılında gerçekleştirilen 20,9 bin tonluk ithalatın %99'u

Bosna-Hersek'ten gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 19). İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "0" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının miktarı çok fazla olmasa da, piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir.

2015 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatı önceki yıla oranla %3, Ukrayna'dan yaptığı ithalat ise %13 oranında azalmıştır.

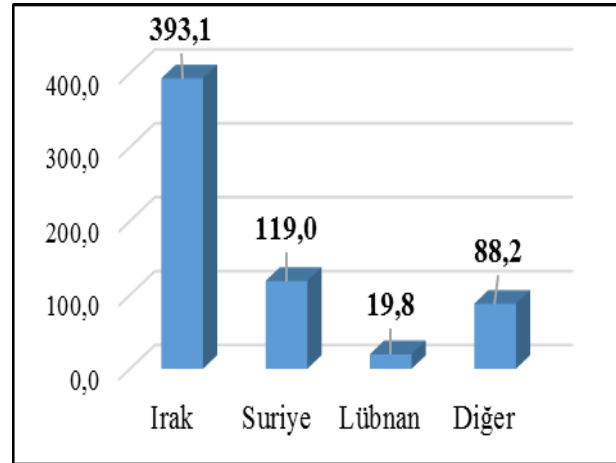
Rafine Yağ İhracatı Azaldı

Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeylerde (Ek Tablo 9).

Türkiye'de kurulu yağlı tohum kırma ve bitkisel yağ rafinasyon kapasitesi kullanılması için dahilde işleme rejimi kapsamında ayçiçeği ithalatına izin verilmesi nedeniyle rafine ayçiçek yağı ihracatı da son yıllarda önemli oranda artmakla birlikte 2015/2016 sezonunda bir önceki sezona oranla %8 oranında azalmıştır (Tablo 4).

Türkiye rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Irak ve Suriye almaktadır. Nitekim, 2015 yılı itibariyle rafine ayçiçek yağı ihracatının %63,4'ü Irak'a, %19,2'si Suriye'ye ve %3,2'si Lübnan'a olmak üzere toplam %85,8'i bu üç ülkeye gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 21).

Şekil 10. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı (Bin Ton) – 2015

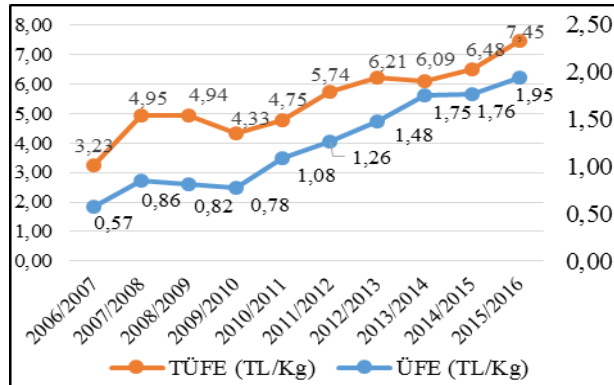
Fiyatlar

Türkiye’de özel sektörün yanı sıra, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (Trakyabirlik) ve Konya Şeker tarafından ürün alımı gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de ayçiçeği fiyatları, Trakyabirlik tarafından belirlenen düzeylerde gerçekleşmekte, özel firmalar bu fiyatlar seviyesinde alım yapmaktadırlar.

Türkiye’nin ayçiçeğinde net ithalatçı olması nedeniyle yurtiçi ayçiçeği tohumu ve yağ fiyatları dünya fiyatlarındaki değişimlerden direkt olarak etkilenmektedir ve ithal fiyatlarının artmasıyla Türkiye yurtiçi fiyatları da artış eğilimine geçmektedir.

2015/2016 sezonu itibariyle Türkiye’de ayçiçeği tohumu üretici fiyatı bir önceki yıla oranla %10,4 artarak 1,95 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatı ise %14,9 artarak 7,45 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 11) (Ek Tablo 28).

Şekil 11. Türkiye’de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg)

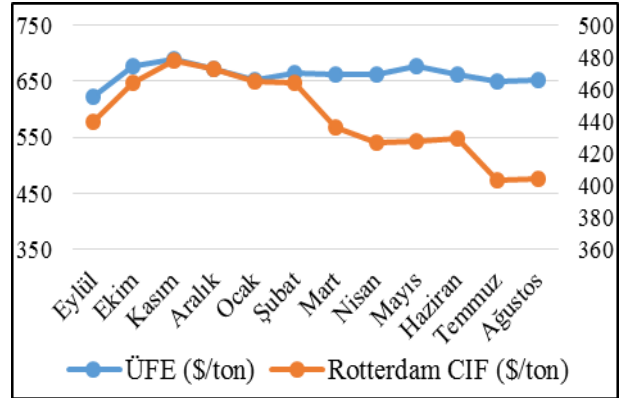

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibariyle artış eğilimindedir ve 2014, 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla 6,2 TL/kg, 6,8 TL/kg ve 7,6 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2015/2016 sezonunda bir önceki sezona oranla %14,9’luk artış söz konusudur. Ayçiçek yağı arzında ithalatın payı dikkate alındığında, son dönemde yaşanan ayçiçeği yurt içi tüketici fiyat artışında Türk Lirasında kaydedilen değer kaybının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de 2015/2016 sezonunda üretici fiyatları, ürünün piyasaya girdiği Eylül ayında dünya fiyatı 440 \$/ton , Türkiye fiyatı ise 622 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Bütün ürünün piyasadan çekildiği düşünülen Kasım ve Aralık aylarında en yüksek seviyesine ulaşmış, yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı Temmuz-Ağustos aylarında ise en düşük seviyede gerçekleşmiştir (Şekil 12).

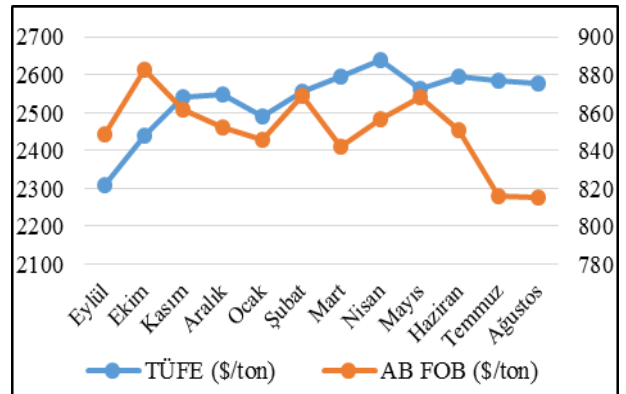
Şekil 12. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye’de Ayçiçeği Tohum Fiyatları

Kaynak: TÜİK, USDA

Genel olarak Türkiye’de rafine ayçiçek yağı fiyatı, dünya birim fiyatının üzerinde seyretmektedir. Türkiye’de 2015/2016 sezonu başında 2,3 \$/kg seviyesinde bulunan rafine ayçiçek yağı tüketici fiyatı Nisan ayında en yüksek seviyesine ulaşmış ve sonrasında azalış eğilimi göstermiştir. Nitekim, sözkonusu sezonda, ayçiçek yağı yurtiçi fiyatının en yüksek olduğu ay Nisan olmakla birlikte, en düşük fiyat ise, yeni ürün hasadının gerçekleştiği Eylül ayında oluşmuştur (Şekil 13).

Şekil 13. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye’de Ayçiçek Yağı Fiyatları

Kaynak: TÜİK, USDA

TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2016/2017

Yağlık ayçiçeği ve ayçiçek yağı üretiminin azalacağı tahmin ediliyor.

USDA tahminlerine göre; 2016/2017 sezonunda Türkiye'de yağlık ayçiçeği ekim alanlarının %8,9 üretimin ise %20 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TÜİK'e göre ise; 2016/2017 sezonunda ayçiçeği üretimin 1,67 milyon ton olacağı, yağlık ayçiçeği üretiminin ise önceki sezona göre %0,8 azalarak 1,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir (Tablo 4).

2016/2017 sezonunda yağlık ayçiçeği üretiminde tahmin edilen azalışa bağlı olarak yurtiçi ham ayçiçek yağı üretiminde de düşüş tahmin edilmektedir.

2016/2017 sezonunda Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının ham yağ ithalatındaki artışa bağlı olarak %12,4 oranında artarak 1,5 milyon ton olacağı ve bu arzın %34,7'sinin yurtiçi üretimden sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği tohumu ithalatının azalacağı, ham yağ ithalatının artacağı tahmin ediliyor

2016/2017 sezonunda toplam ham yağ ihtiyacının %34,6'sının yurtiçi üretimle karşılanacağı, geriye kalan açığın ise yağlık ayçiçeği ve ham ayçiçek yağı ithalatı ile karşılanacağı tahmin edilmektedir.

USDA'nın değişim oranları dikkate alındığında, tohum ithalatının önceki sezona göre %12 azalarak 373 bin tona gerileyeceği, buna karşılık ham yağ ithalatının %29,7 oranında artarak 851 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir.

Ayçiçek tohumu ve rafine yağ ihracatının azalacağı tahmin ediliyor

2015/2016 sezonunda 585 bin ton olarak gerçekleşen rafine yağ ihracatının, Türkiye'nin rafine yağ ihracatında ilk sırada yer alan Irak ve Suriye'de yaşanan krizin etkisiyle 2016/2017 sezonunda %5,7 azalarak 552 bin tona düşeceği tahmin edilmektedir (Tablo 4).

2016/2017 sezonunda Türkiye'nin en büyük ayçiçeği tohumu tedarikçisi Moldova'nın üretiminde beklenen %14,3'lük düşüşten dolayı tohum ihracatının %52,4 oranında azalarak 2,1 tona gerileyeceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin, Moldova'dan yapacağı ithalattaki düşüş nedeniyle diğer tedarikçi ülkeler

olan Bulgaristan, Romanya ve Rusya'ya yöneleceği düşünülmektedir. Diğer yandan, Türkiye'nin ana tohum ve ham yağ tedarikçilerinden olan Rusya ile son dönemlerde yaşanan sorunların sektöre yansımaları olası görülmektedir.

2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde 566 bin ton (771 milyon \$) seviyesinde ayçiçeği yağı ithalat gerçekleştirilmişken ithalatın %81'i Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında gerçekleşmiştir. (Anonim, 2015). DİR kapsamında yapılan ihracatlar karşılığında sıfır "0" gümrükle ham yağ ithalatı son yıllarda yaşanan en önemli sorunların başında gelmektedir (BYSD, 2015).

Diğer yandan, daha önceki yıllarda boya sanayinde soya yağı veya keten yağı kullanılırken gözetim fiyatından dolayı gümrük vergisinin aşırı artırıldığı son yıllarda, ayçiçek yağı kullanılması ve sıfır "0" gümrükle ayçiçek yağı ithal edilmesi, sektör açısından düşündürücü bir gelişme olarak nitelendirilmektedir. Teknik ve sınai amaçlı yağlara, ayçiçeği hamyağına uygulanan gümrük vergisi uygulanması istenmektedir (BYSD, 2015).

İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "0" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve tüketicinin düşük fiyatı gördüğünde menşesine veya ithal amacına dikkat etmediği dolayısıyla sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir (BYSD, 2015).

Fiyatlar

Dünyada petrol fiyatlarının arttığı yıllarda yağlı tohum ve yağ fiyatları artmaktadır. Türkiye'nin net ayçiçeği ithalatçısı olması nedeniyle, Türkiye ayçiçeği fiyatları, dünya fiyatları ve petrol fiyatlarından direkt olarak etkilenmektedir.

Fiyatlara; rekolte, iklim şartları, tüketim, petrol fiyatları, parite, spekülörlerin yatırım eğilimleri, ekonomik veriler ve devlet uygulamaları etki etmektedir.

TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI

Son yıllarda, ayçiçeği fiyatlarının buğdaya göre önemli oranda geri kaldığı, ayçiçeği ve girdi fiyatları karşılaştırıldığında birim ayçiçeği miktarı ile satın alınan girdi miktarlarında önemli düşüşler yaşandığı görülmektedir. Bu gelişmeler üreticileri ayçiçeği üretiminden vazgeçirecek noktaya getirmiştir. Bu nedenle, Türkiye'de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek, bitkisel yağ açığını giderebilmek ve üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla devlet destekleme kapsamına dahil edilmiştir (Taşkaya Top ve Uçum, 2013)

Uygulanmış Politikalar

- ✓ 1969-1994: Tarım Satış Kooperatiflerinin devlet adına **destekleme alımları** yoluyla desteklenmiştir.
- ✓ 1994 yılına kadar destekleme fiyatları (**Garanti fiyat sistemi**)
- ✓ 1996-1999 yılları arasında daha önceki yıllarda devlet adına alım yapan Tarım Satış Kooperatiflerine, Devlet Fiyat İstikrar Fonu (**DFİF**) kaynaklı basit faizli kredi desteği
- ✓ 1999-2001 **Dahilde İşleme Rejimi** kapsamında ihracat teşviği
- ✓ 2002-2008 **DGD** destekleri
- ✓ 2003 yılında **Alternatif Ürün Desteği**
- ✓ Girdi Destekleri (Gübre, Mazot (2003)
- ✓ Tarife Kontenjanı uygulamaları ile ithalat izni
- ✓ 1999'dan itibaren prim desteği

Halen Uygulanan Politikalar:

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü yağlık ayçiçeğinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir.

2016 yılı ürünü için ayçiçeğine verilen mevcut destekler aşağıdaki gibidir (GTHB, 2016):

- Fark Ödemesi Desteği Birim Miktarı **40 Kr/kg,**
- Mazot ve Gübre Desteği **11 TL/da,**
- Organik tarım desteği;
  - I. Kategori üretim için; 100 TL/da,

II. II. Kategori üretim için; 70 TL/da

- Patates siğili hastalığı görülen (Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa; Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ordu, Sivas ve Trabzon) alanlarda yağlık ayçiçeği, aspir, kanola ve soya üretimi yapan çiftçilere aldığı fark ödemesi desteğine **%50 ilave ödeme.**

Diğer yandan, Türkiye'de ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatında gümrük vergisi ve gözetim fiyatı uygulamaları devam etmektedir. DTÖ ile revize müzakere dönemlerinde tüm yağlı tohumlar ve türevleri arasında dünya fiyatlarında oluşan dengenin Türkiye'deki fiyatlandırmaya yansıdığı dengeli bir gümrük vergisi skalasının oluşturulması gerek bitkisel üretimin artırılması gerekse, hammadde ve mamul pazarında sağlıklı rekabet koşullarının oluşması anlamında en temel çözüm olacaktır. Bu sağlanana kadar geçecek süreçte ikame yağlı tohumlar ve türevleri arasında dengeleri sağlayacak gözetim fiyatı uygulamalarının sürdürülmesi, taşıma ve karışım yağlar sarmalında sıkışan sektörü rahatlatacak ve bitkisel üretimin artırılması açısından da katkı sağlayacaktır (Çalen, 2016).

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*	15/16 - 16/17 Değişim (%)	% Pay (2016/2017)
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	109.908	112.387	118.311	120.044	121.826	1,48	45,90
Kanola	36.053	36.004	35.517	34.096	33.576	-1,53	12,65
Pamuk Çiğiti	33.510	31.895	33.080	29.661	28.746	-3,08	10,83
Yerfıstığı	24.132	25.865	24.032	24.745	25.475	2,95	9,60
Ayçiçeği	23.494	24.015	23.281	23.461	24.769	5,58	9,33
Palm Çekirdeği	17.722	18.441	19.103	19.706	20.097	1,98	7,57
Hindistan Cevizi	10.760	10.965	10.939	10.951	10.933	-0,16	4,12
Toplam	255.579	259.572	264.263	262.664	265.422	1,05	100,00
ÜRETİM (1000 TON)							
Soya	268.532	282.463	319.780	313.313	338.004	7,88	60,94
Kanola	64.061	71.665	71.454	70.240	67.764	-3,53	12,22
Ayçiçeği	34.986	41.604	39.424	40.401	44.308	9,67	7,99
Yerfıstığı	39.792	41.399	39.818	40.221	42.486	5,63	7,66
Pamuk Çiğidi	46.351	45.017	44.374	36.783	39.371	7,04	7,10
Palm Çekirdeği	15.090	15.968	16.566	15.853	17.224	8,65	3,11
Hindistan Cevizi	5.721	5.417	5.430	5.310	5.506	3,69	0,99
Toplam	474.533	503.533	536.846	522.121	554.663	6,23	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Soya	97.192	113.069	124.364	132.988	136.964	2,99	87,42
Kanola	12.830	15.556	14.358	14.234	14.235	0,01	9,09
Yerfıstığı	2.345	2.369	2.530	3.197	3.265	2,13	2,08
Ayçiçeği	1.322	1.537	1.480	1.662	1.341	-19,31	0,86
Pamuk Çiğidi	908	768	652	606	740	22,11	0,47
Hindistan Cevizi	41	88	99	111	86	-22,52	0,05
Palm Çekirdeği	58	64	68	50	38	-24,00	0,02
Toplam	114.696	133.451	143.551	152.848	156.669	2,50	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya	230.582	242.298	263.494	276.405	289.441	4,72	62,13
Kanola	62.864	66.835	67.631	67.657	65.752	-2,82	14,11
Ayçiçeği	30.933	37.130	35.711	36.864	40.295	9,31	8,65
Pamuk Çiğidi	34.436	34.223	33.838	29.539	29.964	1,44	6,43
Yerfıstığı	16.585	17.597	16.672	16.659	17.943	7,71	3,85
Palm Çekirdeği	14.959	15.885	16.520	15.808	17.036	7,77	3,66
Hindistan Cevizi	5.803	5.402	5.391	5.301	5.459	2,98	1,17
Toplam	396.162	419.370	439.257	448.233	465.890	3,94	100,00
İHRACAT (1000 TON)							
Soya	100.802	112.677	126.218	131.953	139.252	5,53	87,11
Kanola	12.560	15.099	15.072	14.686	14.082	-4,11	8,81
Yerfıstığı	2.659	2.903	3.315	3.722	3.886	4,41	2,43
Ayçiçeği	1.453	1.956	1.663	1.998	1.636	-18,12	1,02
Pamuk Çiğidi	919	842	650	596	873	46,48	0,55
Hindistan Cevizi	74	107	112	96	91	-5,21	0,06
Palm Çekirdeği	43	38	32	44	35	-20,45	0,02
Toplam	118.510	133.622	147.062	153.095	159.855	4,42	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Soya	55.185	61.901	78.614	77.224	82.849	7,28	87,62
Kanola	4.841	7.342	7.327	6.540	5.548	-15,17	5,87
Yerfıstığı	2.713	3.270	2.829	2.244	2.463	9,76	2,60
Ayçiçeği	2.767	2.997	2.783	2.108	2.066	-1,99	2,18
Pamuk Çiğidi	1.812	1.762	1.650	881	1.270	44,15	1,34
Palm Çekirdeği	295	289	261	203	274	34,98	0,29
Hindistan Cevizi	159	115	102	86	88	2,33	0,09
Toplam	67.772	77.676	93.566	89.286	94.558	5,90	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016) *Tahmin

Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*	15/16 - 16/17 Değişim (%)	% Pay (2016/2017)
ÜRETİM (1000 TON)							
Palm Yağı	56.377	59.274	61.633	58.842	64.495	9,61	35,12
Soya Yağı	43.117	45.137	49.135	51.794	53.946	4,15	29,38
Kanola Yağı	25.689	27.259	27.632	27.714	26.902	-2,93	14,65
Ayçiçek Yağı	12.898	15.510	14.984	15.493	16.931	9,28	9,22
Palm Çekirdeği Yağı	6.715	7.131	7.338	7.148	7.639	6,87	4,16
Yerfıstığı Yağı	5.341	5.667	5.368	5.362	5.778	7,76	3,15
Çiğit Yağı	5.217	5.166	5.124	4.459	4.531	1,61	2,47
Hindistan Cevizi Yağı	3.620	3.382	3.370	3.314	3.407	2,81	1,86
Toplam	158.974	168.526	174.584	174.126	183.629	5,46	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Palm Yağı	42.133	41.992	44.800	43.313	46.389	7,10	62,44
Soya Yağı	8.505	9.282	10.015	11.775	11.265	-4,33	15,16
Ayçiçek Yağı	5.156	6.982	6.136	7.149	7.705	7,78	10,37
Kanola Yağı	3.934	3.831	3.956	4.119	4.195	1,85	5,65
Palm Çekirdeği Yağı	2884	2533	3053	2618	2732	4,35	3,68
Hindistan Cevizi Yağı	1894	1737	1823	1619	1703	5,19	2,29
Yerfıstığı Yağı	155	185	247	239	243	1,67	0,33
Çiğit Yağı	74	69	66	46	58	26,09	0,08
Toplam	64.735	66.611	70.096	70.878	74.290	4,81	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya Yağı	230.582	242.298	263.494	276.415	289.441	4,71	62,13
Kanola Yağı	62.864	66.835	67.631	67.657	65.752	-2,82	14,11
Ayçiçek Yağı	30.987	37.184	35.765	36.918	40.349	9,29	8,66
Çiğit Yağı	34.436	34.223	33.838	29.539	29.964	1,44	6,43
Yerfıstığı Yağı	16.585	17.597	16.672	16.659	17.943	7,71	3,85
Palm Çekirdeği Yağı	14.955	15.881	16.514	15.802	17.030	7,77	3,66
Hindistan Cevizi Yağı	5.760	5.360	5.347	5.257	5.412	2,95	1,16
Toplam	396.169	419.378	439.261	448.247	465.891	3,94	100,00
İHRACAT (1000 TON)							
Palm Yağı	43.148	43.207	47.459	44.163	47.506	7,57	61,37
Soya Yağı	9.358	9.443	11.089	11.792	11.609	-1,55	15,00
Ayçiçek Yağı	5.566	7.784	7.383	8.105	8.903	9,85	11,50
Kanola Yağı	3.953	3.828	4.069	4.139	4.111	-0,68	5,31
Palm Çekirdeği Yağı	3.260	2.881	3.220	2.996	3.169	5,77	4,09
Hindistan Cevizi Yağı	1905	1732	1940	1600	1780	11,25	2,30
Yerfıstığı Yağı	171	201	244	241	226	-6,22	0,29
Çiğit Yağı	155	140	140	77	99	28,57	0,13
Toplam	67.516	69.216	75.544	73.113	77.403	5,87	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Palm Yağı	9.197	9.426	9.864	7.352	7.375	0,31	41,97
Kanola Yağı	4.371	5.501	5.708	5.319	4.284	-19,46	24,38
Soya Yağı	3.978	3.715	3.761	3.809	3.430	-9,95	19,52
Ayçiçek Yağı	2.104	2.532	2.175	1.384	1.311	-5,27	7,46
Palm Çekirdeği Yağı	862	957	861	584	552	-5,48	3,14
Hindistan Cevizi Yağı	488	442	321	344	296	-13,95	1,68
Çiğit Yağı	208	228	224	140	168	20,00	0,96
Yerfıstığı Yağı	208	226	140	113	155	37,17	0,88
Toplam	21.416	23.027	23.054	19.045	17.571	-7,74	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016) *Tahmin

Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*	% Pay (16/17)
EKİM ALANI (1000 HA)						
Rusya	6.125	6.795	6.371	6.454	7.200	29,07
Ukrayna	5.500	5.300	5.300	5.500	6.000	24,22
AB	4.291	4.617	4.289	4.182	4.200	16,96
Arjantin	1.623	1.260	1.440	1.270	1.650	6,66
Çin	889	923	949	1.036	940	3,80
Kazakistan	682	822	769	701	750	3,03
Diğer	4.384	4.298	4.163	4.318	4.029	16,27
DÜNYA	23.494	24.015	23.281	23.461	24.769	100,00
ÜRETİM						
Ukrayna	9.000	11.600	10.200	11.900	13.500	30,47
Rusya	7.495	9.842	8.374	9.173	10.500	23,70
AB	7.088	9.054	9.000	7.611	8.200	18,51
Arjantin	3.100	2.065	3.160	2.700	3.300	7,45
Çin	2.323	2.424	2.492	2.698	2.510	5,66
Türkiye	1.125	1.400	1.200	1.000	1.200	2,71
ABD	1.241	917	1.007	1.326	1.115	2,52
Diğer	3.614	4.302	3.991	3.993	3.983	8,99
DÜNYA	34.986	41.604	39.424	40.401	44.308	100,00
İTHALAT						
AB	214	319	266	622	400	29,83
Türkiye	628	581	470	396	350	26,10
ABD	54	65	75	72	77	5,74
Çin	2	61	45	74	70	5,22
İran	30	42	69	65	65	4,85
Mısır	52	56	56	62	60	4,47
Diğer	342	413	499	371	319	23,79
DÜNYA	1.322	1.537	1.480	1.662	1.341	100,00
İHRACAT						
AB	521	712	519	427	350	21,39
Çin	158	173	244	286	250	15,28
Moldova	196	322	342	316	235	14,36
Kazakistan	31	145	116	150	150	9,17
Ukrayna	127	70	45	83	150	9,17
Rusya	39	135	61	104	120	7,33
Arjantin	84	74	63	300	118	7,21
ABD	136	120	116	100	104	6,36
Diğer	161	205	157	232	159	9,72
DÜNYA	1.453	1.956	1.663	1.998	1.636	100,00
YURTİÇİ TÜKETİM						
Ukrayna	8.745	11.425	10.460	11.860	13.310	30,21
Rusya	7.590	9.420	8.670	9.070	10.370	23,54
AB	6.990	8.515	8.660	8.170	8.470	19,23
Arjantin	2.392	2.252	2.800	2.884	3.054	6,93
Çin	2.344	2.368	2.300	2.405	2.330	5,29
Türkiye	1.807	1.986	1.706	1.376	1.506	3,42
Diğer	4.804	4.989	4.859	4.975	5.015	11,38
DÜNYA	34.672	40.955	39.455	40.740	44.055	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Arjantin	1.000	740	1.038	554	682	33,01
AB	741	887	974	610	390	18,88
Rusya	82	404	135	255	315	15,25
Çin	156	100	93	174	174	8,42
Ukrayna	292	412	122	101	156	7,55
ABD	154	91	108	188	109	5,28
Türkiye	177	139	75	53	77	3,73
Diğer	165	224	238	173	163	7,89
DÜNYA	2.767	2.997	2.783	2.108	2.066	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*	% Pay (16/17)
ÜRETİM						
Ukrayna	3.642	4.759	4.429	5.031	5.655	33,40
Rusya	2.891	3.593	3.366	3.530	4.068	24,03
AB	2.581	3.196	3.232	3.021	3.148	18,59
Arjantin	980	934	1.151	1.180	1.260	7,44
Türkiye	769	851	731	589	645	3,81
Çin	476	481	466	502	475	2,81
Diğer	1.559	1.696	1.609	1.640	1.680	11,58
DÜNYA	12.898	15.510	14.984	15.493	16.931	100,00
İTHALAT						
Hindistan	939	1528	1.531	1.532	1.800	23,36
AB	942	1039	823	1392	1.400	18,17
Türkiye	657	776	814	686	890	11,55
Çin	362	531	534	878	850	11,03
İran	163	420	236	400	400	5,19
Irak	202	389	393	395	400	5,19
Diğer	1.891	2.299	1.805	1.866	1.965	25,50
DÜNYA	5.156	6.982	6.136	7.149	7.705	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	3.245	4.181	3.872	4.500	5.000	56,16
Rusya	1.013	1.800	1.456	1.540	1.950	21,90
Arjantin	353	343	502	600	550	6,18
Türkiye	289	584	632	583	550	6,18
AB	241	372	418	374	350	3,93
Sırbistan	96	106	109	113	120	1,35
Diğer	329	398	394	395	383	4,30
DÜNYA	5.566	7.784	7.383	8.105	8.903	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
AB	3.375	3.660	3.580	4.160	4.240	26,83
Rusya	1.880	1.890	1.950	1.950	2.090	13,22
Hindistan	1.200	1.650	1.700	1.732	1.920	12,15
Çin	837	1.010	998	1.379	1.325	8,38
Türkiye	1010	1000	980	970	980	6,20
Arjantin	642	680	696	725	744	4,71
Ukrayna	560	560	570	575	590	3,73
Diğer	3.442	3.830	3.620	3.837	3.917	24,91
DÜNYA	12.946	14.280	14.094	15.328	15.806	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Arjantin	515	426	379	234	200	15,26
Ukrayna	155	174	163	120	187	14,26
AB	86	289	346	225	183	13,96
Hindistan	250	305	249	144	165	12,59
Rusya	171	86	49	92	130	9,92
Irak	4	73	86	81	61	4,65
Türkiye	355	398	331	53	58	4,42
Diğer	568	781	572	435	327	24,94
DÜNYA	2.104	2.532	2.175	1.384	1.311	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (000 ton)

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*
EKİLİ ALAN (1000 HA)					
Kanola	6.327	6.768	6.747	6.515	6.400
Ayçiçeği	4.291	4.617	4.289	4.182	4.200
Soya	422	472	571	849	892
ÜRETİM					
Kanola	19.560	21.306	24.587	22.199	20.000
Ayçiçeği	7.088	9.054	9.000	7.611	8.200
Soya	948	1.211	1.831	2.256	2.415
İTHALAT					
Soya	12.538	13.293	13.917	14.730	13.800
Kanola	3.378	3.524	2.317	3.494	3.500
Ayçiçeği	214	319	266	622	400
İHRACAT					
Kanola	94	290	588	349	400
Ayçiçeği	521	712	519	427	350
Soya	92	57	116	144	150
YURTIÇİ TÜKETİM					
Kanola	23.700	24.899	26.315	25.220	24.200
Soya	13.580	14.560	15.570	16.580	16.290
Ayçiçeği	6.990	8.515	8.660	8.170	8.470
BİTİŞ STOKLARI					
Kanola	2.249	1.890	1.891	2.015	915
Soya	736	623	685	947	722
Ayçiçeği	741	887	974	610	390

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

*Tahmin

Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Üretim Sezonu	Ayçiçeği Tohumu		Ayçiçek Yağı	
	ABD Çiftlik Fiyatı	Rotterdam CIF	Minneapolis FOB	AB FOB
2008/09	461	364	1.108	837
2009/10	342	452	1.164	956
2010/11	591	661	1.899	1.404
2011/12	632	593	1.834	1.254
2012/13	546	580	1.452	1.189
2013/14	480	466	1.302	929
2014/15	506	432	1.471	850
2015/16	433	440	1.275	849
Ekim	410	464	1.587	883
Kasım	406	478	1.422	862
Aralık	428	473	1.367	852
Ocak	441	465	1.279	846
Şubat	452	464	1.196	869
Mart	472	436	1.186	842
Nisan	461	427	1.186	857
Mayıs	430	428	1.190	868
Haziran	443	429	1.195	851
Temmuz	417	403	1.217	816
Ağustos	437	404	1.235	815
Eylül	395	406	1.235	823

Kaynak: www.fas.usda.gov, Oilseeds: World Markets and Trade, December 2016 (Erişim tarihi: 20.12.2016)

Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2007/2008													
Tohum	3.979	23.736	65.197	55.773	42.139	73.574	55.759	34.047	42.616	70.695	37.178	2.688	507.382
Ham Yağ	2.715	5.912	20.173	13.264	19.609	40.076	33.037	25.234	24.393	64.107	38.982	38.246	325.748
Rafine Yağ	3	6	20	13	20	40	33	25	24	64	39	38	326
Küspe	8.622	11.592	34.574	44.687	27.411	39.055	17.661	15.568	10.994	10.534	770	929	222.395
2008/2009													
Tohum	1.856	11.152	38.641	26.358	22.158	40.544	35.192	43.795	36.469	67.284	51.509	57.321	432.276
Ham Yağ	10.324	16.595	46.969	54.002	30.814	43.109	46.448	47.166	50.424	44.611	28.566	13.322	432.349
Rafine Yağ	10	17	47	54	31	43	46	47	50	45	29	13	432
Küspe	495	11.555	29.159	39.638	52.478	42.662	41.036	25.754	31.270	18.574	7.679	11.244	311.545
2009/2010													
Tohum	40.154	33.873	17.948	21.800	1.237	112.415	146.821	102.968	113.050	104.423	42.084	5.216	741.989
Ham Yağ	5.153	5.089	3.835	5.043	17.694	7.939	12.048	21.897	47.158	16.117	20.824	21.641	184.436
Rafine Yağ	24,43	0,02	0,90	1,90	2,25	0,00	2,80	0,92	15,75	0,92	0,00	1,80	52
Küspe	5.177	6.100	11.889	68.424	53.637	58.359	27.290	51.492	46.967	56.597	26.414	19.671	432.019
2010/2011													
Tohum	2.019	1.863	6.885	9.032	7.006	148.007	152.178	76.312	114.305	135.424	48.730	11.257	713.017
Ham Yağ	14.327	16.318	7.851	20.684	30.372	12.172	35.667	39.840	66.803	59.041	43.920	54.207	401.202
Rafine Yağ	0,02	0,00	0,90	4,63	14,92	30,36	0,00	31,97	0,00	14,80	2,07	24,44	124
Küspe	0	6.872	47.309	85.280	53.628	53.883	49.946	51.468	48.459	52.030	23.444	27.522	499.842
2011/2012													
Tohum	14.711	47.298	53.145	102.096	137.936	62.631	57.156	70.461	146.788	103.133	40.718	11.321	847.394
Ham Yağ	15.661	22.406	40.928	48.841	77.669	35.321	70.161	60.002	93.212	84.430	57.809	44.644	651.085
Rafine Yağ	16,60	0,00	0,11	3,16	0,00	0,90	23,92	24,93	1,09	2,80	5,70	3,65	83
Küspe	21.969	44.441	60.338	81.404	81.591	63.087	39.484	72.286	118.890	86.559	49.882	19.090	739.021
2012/2013													
Tohum	33.913	18.230	42.615	54.746	41.953	71.024	87.780	47.783	83.573	100.079	56.511	5.095	643.302
Ham Yağ	44.986	38.144	73.356	63.143	55.986	41.947	29.217	65.366	76.245	44.845	73.724	44.139	651.096
Rafine Yağ	163,7	298,5	3,9	43,9	15,9	361,0	550,9	817,7	1.026,2	325,8	2.012,4	559,3	6.179
Küspe	18.807	51.450	48.941	78.166	40.461	61.088	31.627	33.550	30.447	17.766	16.846	3.303	432.450
2013/2014													
Tohum	24.702	25.460	59.593	116.858	57.028	42.687	49.104	67.064	65.282	55.118	42.152	2.618	607.668
Ham Yağ	43.458	44.042	46.061	60.819	74.971	63.991	68.290	78.550	95.855	89.887	66.908	32.693	765.528
Rafine Yağ	17	5	16	501,14	988	499	494	1.014	1.945	1.794	1.171	2.194	10.637
Küspe	16.130	47.519	96.040	67.275	82.439	68.639	59.518	69.916	87.066	60.646	70.514	31.528	757.229
2014/2015													
Tohum	26.820	70.335	55.422	57.764	29.926	34.602	48.209	64.527	59.798	53.166	25.603	4.326	530.499
Ham Yağ	38.450	62.414	58.540	81.851	87.960	80.752	80.250	60.398	59.642	101.236	57.130	24.896	793.519
Rafine Yağ	1.368	1.316	1.513	2469,06	992	1.011	3.129	1.255	3.950	3.071	1	2	20.079
Küspe	22.817	56.315	73.276	90.119	64.694	73.313	87.632	96.483	65.150	72.537	40.191	30.806	773.334
2015/2016													
Tohum	4.528	33.505	17.380	22.857	9.708	25.862	53.978	53.625	83.239	66.830	18.805	31.854	422.168
Ham Yağ	14.632	38.717	70.494	101.121	63.942	76.670	55.914	39.237	73.134	57.650	36.933	28.019	656.463
Rafine Yağ	443	2.142	2.430	2.517	3.122	1.875	3.303	624	1.443	4.490	2.734	4.252	29.377
Küspe	15.319	67.129	85.535	100.887	67.988	82.429	98.169	77.761	48.997	74.812	31.579	50.447	801.052
2016/2017													
Tohum	2.011	23.701	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25.711
Ham Yağ	33.441	58.105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91.545
Rafine Yağ	2.224	3.721	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.945
Küspe	29.097	62.665	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91.762

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 30.11.2016)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayçiçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayrıçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Kúspe İthalatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2007/2008													
Tohum	2.224	14.384	43.609	38.053	26.045	56.624	46.560	30.907	38.490	62.240	33.207	2.439	394.781
Ham Yağ	2.867	6.726	23.177	15.976	26.767	58.685	52.827	41.544	41.707	101.513	64.028	59.550	495.367
Rafine Yağ	47	46	97	88	10	56	72	45	4	63	0	93	622
Kúspe	1.824	3.107	9.241	12.572	7.648	11.622	5.424	4.749	3.736	3.512	221	326	63.981
2008/2009													
Tohum	804	6.457	22.427	16.345	15.857	23.546	17.564	23.525	14.965	28.258	21.525	26.177	217.451
Ham Yağ	13.214	26.614	75.767	84.503	46.046	71.335	70.778	70.827	83.103	62.973	29.334	13.444	647.937
Rafine Yağ	0	52	7	52	9	3	4	7	0	17	40	3	195
Kúspe	130	1.990	4.880	4.135	5.043	4.241	4.112	3.349	5.009	2.952	1.343	1.971	39.155
2009/2010													
Tohum	20.489	17.799	9.423	11.069	625	58.833	77.348	54.143	59.521	55.100	22.196	2.765	389.310
Ham Yağ	5.593	4.713	4.322	5.749	21.805	9.007	14.350	26.565	57.601	18.450	24.926	25.433	218.514
Rafine Yağ	51.26	0,18	3,22	6,90	5,13	0,00	7,42	3,37	29,79	3,04	0,00	5,63	116
Kúspe	742	975	2.353	14.425	12.746	13.060	6.598	11.941	11.549	13.420	6.149	4.027	97.984
2010/2011													
Tohum	1.041	955	3.498	4.472	4.513	99.583	103.496	51.644	76.318	92.457	33.566	7.568	479.112
Ham Yağ	17.307	20.373	9.832	25.817	39.591	16.781	48.879	55.155	90.067	79.716	60.565	74.573	538.655
Rafine Yağ	0,24	0,00	3,02	13,64	48,05	71,33	0,00	95,05	0,00	50,58	6,55	90,59	379
Kúspe	0	1.747	12.799	24.071	15.070	14.730	13.754	14.016	12.310	13.079	5.868	6.859	134.305
2011/2012													
Tohum	8.566	25.680	28.483	54.497	73.741	33.633	31.271	39.529	86.331	62.456	24.612	5.706	474.506
Ham Yağ	21.458	29.151	51.791	61.337	97.489	44.221	90.091	80.970	126.227	113.767	77.779	60.395	854.675
Rafine Yağ	55,02	0,00	0,25	11,67	0,00	2,95	71,74	73,18	4,76	9,77	18,04	10,68	258
Kúspe	5.404	10.115	13.705	16.945	16.696	12.990	7.776	14.754	24.739	21.512	12.299	5.029	161.963
2012/2013													
Tohum	22.139	12.423	27.171	34.507	27.683	46.233	57.779	31.314	52.311	62.009	35.505	3.399	412.473
Ham Yağ	60.707	51.350	99.401	84.899	76.978	59.497	42.988	94.786	110.480	64.783	106.512	64.172	916.555
Rafine Yağ	336	553	13	74	48	674	903	1.381	1.674	540	3.239	944	10.380
Kúspe	5.100	17.801	17.903	28.474	13.989	22.262	11.261	10.837	9.696	5.702	5.692	1.198	149.914
2013/2014													
Tohum	16.735	17.067	40.283	78.567	38.671	27.550	33.326	45.309	43.492	37.372	28.404	1.578	408.353
Ham Yağ	64.470	65.330	67.818	90.306	111.482	94.505	99.395	112.947	138.754	130.196	97.938	47.613	1.120.755
Rafine Yağ	50	16	44	704,15	1.337	652	638	1.389	2.621	2.431	1.553	2.787	14.224
Kúspe	4.669	12.234	25.236	18.760	22.501	18.986	16.544	20.016	26.226	18.656	21.230	9.305	214.364
2014/2015													
Tohum	19.973	55.245	44.299	42.575	24.115	24.393	32.332	42.066	37.827	34.280	16.804	2.937	376.848
Ham Yağ	53.919	90.064	84.974	116.206	115.995	108.849	103.563	79.490	84.040	145.978	80.968	36.179	1.100.226
Rafine Yağ	1.610	1.503	1.847	3146,31	1.240	1.255	3.725	1.377	4.651	3.776	4	6	24.140
Kúspe	6.167	14.381	18.326	22.270	16.512	18.895	22.762	23.815	15.612	18.135	10.542	8.038	195.454
2015/2016													
Tohum	3.067	21.719	11.340	15.423	6.343	16.891	35.186	34.556	53.709	43.814	12.771	20.611	275.431
Ham Yağ	19.249	56.918	100.877	143.414	89.132	109.020	80.550	54.023	98.809	79.562	51.420	41.785	924.758
Rafine Yağ	597	2.604	3.176	3.304	4.057	2.487	4.275	845	1.903	5.752	3.454	5.218	37.672
Kúspe	4.239	16.779	21.111	23.954	14.638	17.059	19.369	15.383	10.093	18.963	8.406	12.476	182.471
2016/2017													
Tohum	1.493	18.183	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.675
Ham Yağ	43.061	82.382	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125.443
Rafine Yağ	2.828	4.383	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7.212
Kúspe	6.749	13.376	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20.125

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 30.11.2016)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayrıçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2007/2008													
Tohum	24	6	5	6	11	9	7	7	17	16	1	0	109
Ham Yağ	0	0	1	0	0	72	2	0	3	0	0	0	78
Rafine Yağ	8.592	7.323	10.281	8.172	14.088	13.910	12.136	13.792	5.667	7.391	12.681	19.797	133.829
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008/2009													
Tohum	2	9	253	128	1	3	9	13	28	23	1	1	470
Ham Yağ	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	28	0	31
Rafine Yağ	25.959	32.509	49.596	36.527	35.959	36.283	29.512	31.488	24.049	17.258	13.009	14.350	346.501
Küspe	0	24	24	0	0	1.098	4.720	0	0	0	0	0	5.866
2009/2010													
Tohum	16,9	22,8	153,0	53,8	82,1	7,3	16,6	88,9	73,0	72,8	146,8	100,1	834
Ham Yağ	1,0	75,9	75,0	50,0	13,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,5	217
Rafine Yağ	12.349	11.761	7.726	8.200	7.798	8.572	8.864	8.590	7.897	8.293	12.084	20.303	122.438
Küspe	1.700	170	0	0	0	0	0	0	0	0	2.892	0	4.762
2010/2011													
Tohum	103,5	106,9	7,5	9,9	104,4	60,0	26,4	144,7	9,3	38,7	28,4	15,0	655
Ham Yağ	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	13,4	0,0	15
Rafine Yağ	14.826	13.152	10.740	22.125	14.990	18.177	32.271	30.007	45.797	46.509	35.138	38.826	322.556
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,0	5
2011/2012													
Tohum	7,1	168,4	198,8	172,4	220,5	280,9	436,4	301,9	314,5	163,9	167,5	114,4	2.547
Ham Yağ	9,6	100,0	310,4	13,2	22,0	222,7	89,1	0,5	0,1	0,0	0,6	0,6	769
Rafine Yağ	34.664	34.276	31.459	44.828	41.538	49.398	44.039	51.560	54.608	46.891	47.574	49.811	530.645
Küspe	0,1	50	315	0	0	0	1.716	0	0	0	0	0	2.082
2012/2013													
Tohum	142,3	128,4	181,7	64,9	87,6	97,2	71,4	66,6	181,2	168,1	245,1	171,3	1.606
Ham Yağ	5,2	0,6	0,0	0,7	0,6	0,1	7,4	0,1	0,8	0,1	1,8	0,0	17
Rafine Yağ	44.090	43.505	53.035	35.493	34.879	19.486	23.414	39.612	59.626	55.388	62.368	59.846	530.743
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	998,1	998
2013/2014													
Tohum	82,0	190,1	129,4	103,2	134,3	155,9	119,4	84,1	101,7	87,8	64,6	169,1	1.422
Ham Yağ	3,8	1,8	5,0	1,3	0,0	12,3	56,3	79,9	1,8	4,4	0,6	3,3	170,5
Rafine Yağ	45.831	48.890	57.470	62.323	56.560	39.858	59.657	69.098	60.752	65.899	56.663	55.037	678.038
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	0	0	63
2014/2015													
Tohum	48,4	48,6	26,2	46,3	288,8	367,6	339,0	151,5	197,2	74,1	131,4	149,9	1.869
Ham Yağ	1,4	0,4	2,3	0,0	0,0	24,7	3,5	0,4	1,2	0,2	0,6	0,0	34,7
Rafine Yağ	46.075	51.164	58.421	64.560	80.978	62.157	54.206	37.605	49.606	57.321	35.403	38.071	635.567
Küspe	50	100	100	75	0	0	0	0	53	0	6.553	0	6.932
2015/2016													
Tohum	287	238	258	36	382	442	840	426	384	291	176	602	4.362
Ham Yağ	0,3	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	2,7	0,3	0,0	0,1	6,0
Rafine Yağ	34.204	46.866	68.184	55.755	47.583	54.907	47.203	40.375	43.862	52.594	43.883	49.329	584.746
Küspe	51	50	74	100	0	0	100	0	360	3.164	0	50	3.948
2016/2017													
Tohum	568	1.058	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.626
Ham Yağ	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3
Rafine Yağ	40.289	63.623	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	103.912
Küspe	213	1.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.713

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 30.11.2016)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayçiçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayrıçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Kúspe İhracatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2007/2008													
Tohum	57	15	9	11	31	17	16	14	43	31	2	0	248
Ham Yağ	0	1	2	0	0	148	5	0	8	0	0	0	164
Rafine Yağ	11.092	10.451	16.902	14.135	25.180	26.014	24.465	28.241	11.744	16.174	25.980	38.869	249.249
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008/2009													
Tohum	3	15	137	104	4	6	27	31	28	47	4	4	409
Ham Yağ	1	7	0	0	0	3	0	0	0	0	29	0	40
Rafine Yağ	47.684	52.358	72.253	49.448	44.061	43.900	32.998	33.123	27.256	19.478	15.104	15.899	453.563
Kúspe	0	3	3	0	0	144	600	0	0	0	0	0	750
2009/2010													
Tohum	37	30	156	80	127	18	34	96	56	43	116	66	858
Ham Yağ	2,8	66,6	65,3	45,0	26,8	0,0	0,0	0,0	1,5	1,0	0,0	1,3	210
Rafine Yağ	13.792	12.946	9.079	9.851	9.150	10.065	10.572	10.441	9.420	10.228	14.902	26.026	146.473
Kúspe	150	150	0	0	0	0	0	0	0	0	457	0	756
2010/2011													
Tohum	72	80	14	15	57	47	23	145	26	37	56	25	597
Ham Yağ	0,0	1,9	0,4	0,0	0,0	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	25,4	0,0	31
Rafine Yağ	19.991	19.212	16.783	37.575	26.074	32.581	57.978	53.572	82.014	82.833	62.610	69.510	560.733
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,0	2
2011/2012													
Tohum	9	113	194	150	306	356	541	448	457	231	282	164	3.249
Ham Yağ	18,4	110,0	349,1	26,8	41,3	271,1	109,5	2,5	0,3	0,0	1,4	3,1	933
Rafine Yağ	60.468	54.233	48.841	69.290	63.193	76.574	68.032	80.911	86.278	75.279	76.259	80.378	839.736
Kúspe	0,3	12	65	0	0	0	321	0	0	0	0	0	398
2012/2013													
Tohum	177	203	278	108	193	184	126	103	342	280	373	277	2.643
Ham Yağ	11,8	1,3	0,0	2,0	1,1	0,3	12,2	0,1	1,6	0,1	3,2	0,0	34
Rafine Yağ	70.707	70.218	85.408	55.892	53.671	29.685	35.692	61.322	92.231	85.619	94.859	89.042	824.346
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	236	236
2013/2014													
Tohum	157	428	223	206	285	304	221	159	180	195	118	259	2.733
Ham Yağ	8	3	8	2	0	23	54	73	3	8	1	6	191
Rafine Yağ	61.047	62.207	72.348	78.096	70.143	47.749	70.703	83.471	73.349	81.299	68.452	65.424	834.287
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	0	15
2014/2015													
Tohum	106,7	107,9	46,4	85,7	294,1	567,2	325,8	240,6	225,7	143,8	248,8	271,6	2.664
Ham Yağ	2,0	0,8	3,4	0,0	0,0	20,5	4,8	0,7	2,0	0,4	1,1	0,0	35,7
Rafine Yağ	53.458	58.775	66.169	73.652	92.014	70.456	59.433	40.940	53.684	63.135	39.211	41.811	712.738
Kúspe	15	24	31	24	0	0	0	0	17	0	1.651	0	1.762
2015/2016													
Tohum	496	394	421	65	622	709	1.285	689	613	488	266	913	6.960
Ham Yağ	0,7	1,2	0,5	0,0	0,0	0,0	2,5	0,4	4,8	0,5	0,0	0,2	10,9
Rafine Yağ	37.765	49.867	74.238	60.309	51.487	58.846	50.929	43.175	46.578	55.100	46.959	52.018	627.273
Kúspe	16	12	20	28	0	0	24	0	86	1.158	0	16	1.359
2016/2017													
Tohum	1.083	2.081	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.164
Ham Yağ	0,3	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5
Rafine Yağ	42.302	67.254	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	109.556
Kúspe	61	357	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	418

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 30.11.2016)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayrıçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Moldova	101.761	201.135	203.059	217.233	158.680
Bulgaristan	164.051	232.499	145.308	127.750	78.520
Romanya	76.773	188.929	169.119	34.182	55.998
Rusya Federasyonu	248.694	31.594	52.874	17.997	36.994
Arjantin	0	66	0	0	29.577
Sırbistan	0	819	879	0	6.906
Ukrayna	188.370	57.746	17.939	1.265	2.068
Gürcistan	0	141	0	0	867
Diğer	0	7.481	2.219	0	0
TOPLAM	779.649	720.411	591.396	398.426	369.611

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Moldova	59.208	130.422	137.369	142.060	102.054
Bulgaristan	96.177	151.811	103.179	88.261	55.491
Romanya	44.989	122.839	127.360	22.730	36.425
Rusya Federasyonu	141.144	20.690	35.562	12.262	23.894
Arjantin	0	90	0	0	18.883
Sırbistan	0	556	593	0	4.467
Ukrayna	112.003	37.486	12.100	991	1.655
Gürcistan	0	99	0	0	689
Diğer	0	4.892	1.632	0	0
TOPLAM	453.520	468.884	417.794	266.304	243.558

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İhracatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Tunus	20	40	0	960	2.078
Cezayir	0	0	0	0	2.039
Polonya	0	46	0	481	660
Almanya	92	74	69	62	134
Bulgaristan	22	14	0	470	76
Azerbaycan	52	25	68	51	50
Irak	1.723	1.002	781	345	44
Türkmenistan	246	68	13	0	25
Ürdün	0	0	0	0	20
Belarus	0	0	0	0	10
Suriye	151	125	17	77	10
Suudi Arabistan	2	2	4	7	7
BAE	7	8	18	29	6
İran	12	0	6	1	3
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	11	2	2	12	2
Katar	1	0	3	2	1
Ukrayna	0	0	0	3	1
Diğer	178	187	104	21	3
Toplam	2.517	1.593	1.086	2.518	5.169

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Tunus	34	73	0	1.542	3.837
Cezayir	0	0	0	0	3.141
Polonya	0	111	0	796	1.026
Almanya	169	160	212	193	316
Bulgaristan	34	19	0	376	147
Azerbaycan	99	65	155	87	62
Irak	2.255	1.714	1.390	438	80
Türkmenistan	484	141	47	0	45
Ürdün	0	0	0	0	19
Belarus	0	0	0	0	13
Suriye	216	118	32	114	12
Suudi Arabistan	6	6	10	12	13
BAE	15	19	41	58	12
İran	22	0	13	5	12
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	16	5	6	28	4
Katar	1	1	8	3	2
Ukrayna	0	0	0	1	1
Diğer	198	457	153	40	8
TOPLAM	3.550	2.890	2.067	3.693	8.748

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	484.999	377.200	601.073	584.814	386.663
Ukrayna	251.070	244.186	170.509	147.691	111.058
Bosna-Hersek	0	4.463	15.027	27.552	21.221
İsviçre	0	0	0	0	2.096
Bulgaristan	0	0	13.521	4.919	1.398
BAE	0	0	0	0,0	607,7
Romanya	1.004	0	12269,022	12248,9	0,0
Arjantin	5.803	0	0	0	0
Diğer	0	0	0	2	0
TOPLAM	742.877	625.849	812.401	777.228	523.044

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	644.174	548.184	874.939	795.625	536.709
Ukrayna	333.931	353.120	243.233	215.780	155.630
Bosna-Hersek	0	6.819	22.575	40.713	31.941
İsviçre	0	0	0	0	3.151
Bulgaristan	0	0	18.833	6.220	1.394
BAE	0	0	0	0	918
Romanya	1.357	0	18.414	17.180	0
Arjantin	7.834	0	0	0	0
Diğer	0	0	0	4	0
TOPLAM	987.295	908.122	1.177.994	1.075.521	729.743

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	0	0	0,19	1,50	2,07
Almanya	0	0	0	0,08	2,02
Afganistan	0	5,65	0,58	0,25	0,35
Moritanya	0	0	0,49	0	0,18
Hong Kong	0	0	0	0	0,16
İran	0	0	0,37	0	0,10
Diğer	342,18	17,22	161,02	30,10	0,0
TOPLAM	342,18	22,88	162,64	31,92	4,88

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	0	0	0,35	2,74	3,75
Almanya	0	0	0	0,15	3,55
Afganistan	0	8,85	1,09	0,55	0,71
Moritanya	0	0	0,99	0	0,31
Hong Kong	0	0	0	0	0,28
İran	0	0	0,7	0	0,29
Diğer	444,28	30,96	172,69	28,46	0,00
TOPLAM	444,28	39,81	175,82	31,90	8,89

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Bosna-Hersek	454	6.072	16.573	20.734	27.443
Ukrayna	0	0	0	0	264
Angola	0	0	0	0	29
İsveç	80	100	101	132	15
Belçika	0	6	42	13	12
Diğer	39	30	50	66	26
TOPLAM	573	6.207	16.766	20.945	27.788

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Bosna-Hersek	801	9.792	20.887	25.166	34.815
Ukrayna	0	0	0	0	185
Angola	0	0	0	0	45
İsveç	248	294	319	362	42
Belçika	0	18	133	36	38
	119	114	177	150	77
TOPLAM	1.167	10.218	21.516	25.715	35.203

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Ayrıçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Irak	474.173	396.576	434.602	393.094	281.584
Suriye	16.417	85.384	140.672	119.021	100.254
Lübnan	13.640	21.135	24.042	19.837	12.726
Tayland	3.333	6.028	8.532	4.615	8.281
Libya	398	0	302	2.446	7.134
Cibuti	198	490	1.280	7.937	6.489
İsrail	7.914	7.839	4.885	7.241	5.027
Yemen	7.412	4.151	9.511	5.752	4.738
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	4.613	4.448	5.825	4.790	4.566
Somali	33	238	924	3.622	4.424
BAE	1.612	1.720	3.334	3.187	3.725
Afganistan	1.711	4.238	3.932	3.969	2.949
Myanmar	419	934	1.918	2.872	2.783
İran	369	1.821	1.678	2.338	2.675
Filistin	826	2.194	3.553	1.976	2.243
Hollanda	726	623	490	74	1.985
Kuveyt	797	567	958	952	1.879
Çin	234	1.577	3.526	3.442	1.831
Suudi Arabistan	1.368	1.247	2.619	1.984	1.831
Etiyopya	945	2.403	1.356	4.162	1.546
Singapur	1.483	1.484	569	861	1.542
Katar	262	718	1.490	1.340	1.529
Fildişi Kıyısı	1.426	2.323	2.092	553	1.443
Endonezya	58	331	1.099	1.420	1.360
ABD	365	623	817	1.216	1.209
Tanzanya	449	673	648	753	1.177
Togo	178	100	402	869	978
Avustralya	428	695	887	759	932
Japonya	1.341	614	1.135	762	863
Güney Kore	985	546	927	624	848
Diğer	17.432	17.414	19.739	17.695	13.098
TOPLAM	561.545	569.133	683.744	620.164	483.648

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibariyle.

Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Irak	754.806	571.800	516.446	430.764	295.803
Suriye	25.938	118.322	163.947	129.394	105.325
Lübnan	20.639	29.777	28.603	21.703	13.852
Tayland	4.755	8.492	10.004	4.778	8.321
Libya	728	0	358	2.784	8.073
Cibuti	318	720	1.570	8.912	7.050
İsrail	11.739	10.745	5.936	7.805	5.336
Yemen	10.971	6.179	11.690	6.481	5.185
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	7.399	6.569	7.232	5.436	5.453
Somali	57	364	1.163	4.093	4.805
BAE	2.594	2.608	4.307	3.806	4.199
Afganistan	2.611	5.853	4.587	4.428	3.183
Myanmar	654	1.387	2.496	3.504	3.225
İran	542	2.648	2.020	2.616	2.941
Filistin	1.171	2.834	4.030	2.256	2.494
Hollanda	1.151	980	626	87	2.536
Kuveyt	1.276	880	1.221	1.138	2.155
Çin	325	2.235	4.073	3.655	2.127
Suudi Arabistan	2.104	1.846	3.280	2.351	2.141
Etiyopya	1.524	3.717	1.742	5.001	1.865
Singapur	2.169	2.085	751	980	1.840
Katar	429	1.061	1.932	1.608	1.796
Fildişi Kıyısı	2.002	3.080	2.369	586	1.440
Endonezya	91	469	1.258	1.507	1.449
ABD	613	1.000	1.190	1.592	1.542
Tanzanya	720	1.042	829	892	1.309
Togo	278	173	483	966	1.063
Avustralya	675	1.033	1.066	830	966
Japonya	2.001	920	1.430	941	1.020
Güney Kore	1.775	991	1.588	977	1.285
Diğer	27.064	26.021	24.415	20.994	14.867
TOPLAM	889.119	815.829	812.642	682.864	514.649

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (ton)

	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	494.104	290.952	449.576	369.106	330.826
Ukrayna	214.947	134.764	273.486	353.982	232.649
Bulgaristan	3.670	17.421	27.334	63.471	45.940
Romanya	11.487	15.613	5.455	5.873	9.500
Moldova	4.025	3.300	14.131	7.244	4.031
Diğer	0	0	2.812	0	998
TOPLAM	728.232	462.049	772.794	799.676	623.944

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (000 \$)

	2012	2013	2014	2015	2016*
Rusya Federasyonu	127.661	88.657	124.745	90.879	71.312
Ukrayna	52.454	42.637	76.570	88.444	50.676
Bulgaristan	960	4.762	7.550	17.727	11.353
Romanya	2.593	4.623	1.501	1.517	2.027
Moldova	1.404	858	3.554	1.827	886
Diğer	0	0	688	0	257
TOPLAM	185.071	141.536	214.608	200.394	136.512

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (ton)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Hollanda	0	0	0	0	3.164
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.716	0	0	0	1.500
Azerbaycan	0	0	0	253	355
Irak	0	0	0	75	260
Suriye	0	0	325	0	108
Güney Kıbrıs	0	998	0	0	0
Gürcistan	0	0	63	0	0
İspanya	0	0	0	6.553	0
TOPLAM	1.716	998	388	6.882	5.386

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014	2015	2016*
Hollanda	0	0	0	0	1.158
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	321	0	0	0	357
Azerbaycan	0	0	0	69	105
Irak	0	0	0	23	60
Suriye	0	0	94	0	22
Güney Kıbrıs	0	236	0	0	0
Gürcistan	0	0	15	0	0
İspanya	0	0	0	1.651	0
TOPLAM	321	236	108	1.744	1.702

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* İlk 10 ay itibarıyla.

Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibarıyla Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

Yıllar	Üretim (Ton)	Ekilen alan (Ha)	Verim (ton/ha)
1980	750.000	575.000	1,30
1985	800.000	643.000	1,24
1990	860.000	716.000	1,20
1995	900.000	585.000	1,54
2000	800.000	542.000	1,48
2001	650.000	510.000	1,27
2002	850.000	550.000	1,55
2003	800.000	545.000	1,47
2004	800.000	480.000	1,67
2005	865.000	490.000	1,77
2006	1.010.000	510.000	1,98
2007	770.000	485.700	1,59
2008	900.387	510.000	1,77
2009	960.300	515.000	1,86
2010	1.170.000	551.400	2,12
2011	1.170.000	556.000	2,10
2012	1.200.000	504.616	2,38
2013	1.380.000	520.260	2,65
2014	1.480.000	552.465	2,68
2015	1.512.630	568.995	2,64
2016	1.488.000	-	-

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 20.12.2016)

NOT: Veriler, 2004 yılına kadar toplam ayçiçeği, 2004'ten sonra yağlık ayçiçeği itibarıyla verilmiştir.

* TÜİK 2. Tahmin (yağlık ayçiçeği)

Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2003	0,50	0,51	0,51	0,52	0,51	0,50	0,50	0,47	0,47	0,46	0,47	0,51	0,49
2004	0,55	0,52	0,53	0,53	0,53	0,53	0,54	0,50	0,51	0,51	0,53	0,54	0,53
2005	0,55	0,56	0,55	0,54	0,53	0,53	0,52	0,51	0,49	0,48	0,50	0,50	0,52
2006	0,50	0,50	0,50	0,51	0,51	0,53	0,53	0,54	0,51	0,51	0,52	0,54	0,52
2007	0,56	0,58	0,57	0,57	0,59	0,59	0,61	0,68	0,75	0,77	0,78	0,79	0,65
2008	0,80	0,86	0,92	0,94	0,96	0,93	0,95	0,83	0,78	0,77	0,81	0,80	0,86
2009	0,79	0,84	0,85	0,85	0,83	0,85	0,86	0,77	0,73	0,72	0,75	0,76	0,80
2010	0,77	0,77	0,78	0,79	0,79	0,79	0,82	0,86	0,87	0,90	0,97	1,02	0,84
2011	1,11	1,10	1,12	1,17	1,15	1,21	1,21	1,18	1,21	1,20	1,18	1,21	1,17
2012	1,21	1,22	1,24	1,26	1,33	1,35	1,34	1,37	1,51	1,51	1,49	1,48	1,36
2013	1,47	1,51	1,48	1,49	1,46	1,45	1,46	1,41	1,38	1,38	1,40	1,43	1,44
2014	1,94	1,96	2,00	1,92	1,93	1,93	1,88	1,82	1,72	1,74	1,71	1,76	1,86
2015	1,75	1,73	1,78	1,75	1,78	1,81	1,80	1,81	1,90	1,98	1,98	1,97	1,84
2016	1,97	1,96	1,92	1,88	1,98	1,93	1,92	1,94	2,10	2,13	2,13	-	1,99

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2003	2,89	2,90	2,92	2,96	3,00	3,02	3,01	3,00	2,98	2,93	2,91	2,88	2,95
2004	2,84	2,83	2,79	2,80	2,81	2,89	2,91	2,91	2,91	2,93	2,94	2,96	2,88
2005	2,97	2,98	2,96	2,92	2,92	2,90	2,88	2,87	2,87	2,88	2,89	2,90	2,91
2006	2,93	2,96	2,94	2,92	2,93	2,96	3,06	3,19	3,18	3,17	3,17	3,17	3,05
2007	3,21	3,29	3,27	3,26	3,24	3,23	3,25	3,30	3,58	3,88	4,09	4,13	3,48
2008	4,23	4,75	4,94	5,39	6,07	6,11	6,19	6,01	5,47	5,27	5,11	5,13	5,39
2008	5,07	4,80	4,77	4,83	4,81	4,78	4,71	4,59	4,55	4,51	4,44	4,45	4,69
2010	4,43	4,39	4,40	4,38	4,36	4,06	4,03	4,00	4,04	4,08	4,26	4,46	4,24
2011	4,64	4,89	5,00	5,00	4,96	5,05	5,22	5,41	5,41	5,44	5,49	5,53	5,17
2012	5,59	5,67	5,73	5,77	5,96	6,12	6,12	6,04	6,06	6,14	6,28	6,33	5,98
2013	6,36	6,25	6,19	6,24	6,21	6,19	6,16	6,09	6,02	5,96	5,95	5,98	6,13
2014	6,06	6,15	6,18	6,19	6,18	6,18	6,14	6,13	6,11	6,15	6,15	6,17	6,15
2015	6,36	6,47	6,45	6,58	6,61	6,76	6,92	7,02	7,04	7,15	7,31	7,45	6,84
2016	7,50	7,53	7,52	7,50	7,51	7,59	7,66	7,65	7,67	7,73	7,75	-	7,60

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2011			2012			2013			2014			2015		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Tekirdağ	1.292.900	253.471	196	1.008.908	177.837	176	925.469	211.671	229	1.132.689	260.753	230	1.284.677	267.012	208
Edirne	1.120.561	240.417	215	896.054	176.862	197	775.385	175.857	227	903.930	258.568	290	984.061	226.573	230
Konya	334.216	98.938	296	595.227	210.792	354	671.695	262.930	391	594.846	263.581	443	460.376	210.307	457
Kırklareli	737.233	130.889	178	454.116	103.314	228	593.194	146.682	247	641.145	165.206	258	733.520	188.998	258
Adana	399.351	103.860	260	399.613	108.220	271	345.087	100.677	292	349.345	89.565	256	440.400	134.361	305
Çorum	108.425	24.916	230	147.464	41.861	284	204.466	46.974	230	223.468	37.429	167	198.952	51.984	261
Aksaray	129.888	35.538	274	107.336	30.535	284	150.398	53.381	357	145.853	49.820	342	106.351	43.985	414
Tokat	90.973	25.132	276	102.023	28.241	277	177.694	47.096	265	164.041	33.740	206	134.962	41.593	308
Çanakkale	188.934	36.578	194	175.631	43.614	248	131.839	32.554	247	155.910	37.837	243	160.877	40.787	254
Samsun	120.112	33.948	283	104.864	37.659	359	115.649	33.018	286	118.576	27.652	233	127.866	39.083	306
İstanbul	184.213	43.551	236	147.341	29.240	198	120.542	23.705	197	151.721	34.424	227	160.694	35.795	223
Amasya	61.620	16.276	264	73.078	22.471	307	120.452	35.446	294	140.088	39.780	298	115.957	35.024	302
Balıkesir	190.543	31.618	166	170.385	32.936	193	129.721	27.837	215	128.457	26.483	206	154.980	30.609	198
Eskişehir	75.796	16.035	212	82.605	29.502	357	107.018	37.684	352	88.789	29.380	331	69.268	24.167	349
Bursa	125.889	19.064	151	103.681	20.711	200	80.885	20.282	252	94.005	22.471	240	90.648	22.593	249
Karaman	7.609	648	85	57.374	18.360	320	63.592	19.312	304	65.027	18.178	280	59.163	19.020	321
Şanlıurfa	13.666	1.798	132	10.667	2.431	228	20.763	5.116	246	19.762	4.411	227	61.221	13.421	219
Osmaniye	26.800	7.167	267	34.768	10.241	295	31.568	7.860	249	38.988	9.533	245	41.075	11.167	272
Ankara	45.136	6.016	133	54.836	11.649	212	63.217	13.011	206	66.476	10.400	179	48.096	9.636	202
Mersin	14.808	3.662	247	11.690	2.872	246	16.500	4.125	250	22.980	5.727	249	24.926	7.276	292
Sakarya	27.786	4.304	155	30.133	7.511	249	28.901	7.109	246	27.633	5.861	212	25.791	5.897	229
Afyon	46.463	5.783	124	38.309	5.241	137	32.122	5.827	181	29.283	5.239	179	25.748	4.858	189
İzmir	10.074	1.693	168	18.216	5.043	277	16.253	4.555	280	15.136	4.189	277	14.297	3.922	274
Kırşehir	17.871	3.226	182	21.580	5.457	253	38.173	7.949	208	29.824	5.116	172	21.384	3.874	181
Bilecik	32.964	3.352	102	26.862	4.844	180	22.451	3.867	172	18.188	3.058	168	20.024	3.220	161
Muş	11.270	1.326	118	24.191	5.511	228	29.589	6.566	222	19.527	3.288	168	16.393	3.090	189
Kırıkkale	5.897	855	145	5.474	1.519	277	9.790	3.094	316	10.875	3.054	281	9.031	2.633	292
Gaziantep	3.564	927	301	8.277	2.774	335	8.271	2.975	360	6.902	2.678	388	5.713	2.226	390
Bolu	11.558	1.911	165	11.720	2.239	191	9.240	1.756	190	10.827	1.998	185	9.094	1.770	195
Muğla	2.456	771	314	1.863	712	382	1.779	676	380	1.935	726	375	4.178	1.573	376
Kahramanmaraş	4.344	541	125	854	157	184	4.542	872	192	8.120	1.367	168	7.905	1.521	192
Yozgat	10.987	1.874	171	16.952	3.094	183	27.063	4.155	154	12.842	2.188	170	10.351	1.491	144

Ek Tablo 30. (DEVAM). Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2011			2012			2013			2014			2015		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Diyarbakır	28.173	2.405	85	28.411	3.737	132	30.765	4.592	149	13.592	1.539	113	12.102	1.289	110
Kocaeli	8.525	1.614	189	6.666	1.486	223	5.403	1.244	230	5.338	1.228	230	4.536	1.040	229
Uşak	5.172	692	134	4.449	495	111	4.854	724	149	6.226	862	138	6.715	970	144
Hatay	966	167	173	11.979	2.906	243	25.158	5.555	221	19.769	4.733	239	4.135	907	219
Bitlis	385	60	156	3.412	649	190	11.424	3.368	295	4.269	733	172	4.019	885	220
Ağrı	2.215	275	124	3.061	502	164	5.052	885	175	4.795	852	178	4.546	833	183
Aydın	4.063	1.155	284	3.129	895	286	5.478	1.494	273	4.039	1.212	300	2.345	690	294
Sivas	4.287	693	162	2.372	412	174	3.568	653	183	4.377	761	174	3.043	645	212
Nevşehir	2.504	381	152	2.282	363	159	919	177	193	837	156	186	1.326	335	253
Bartın	7.224	656	91	5.523	541	98	4.951	545	110	3.829	377	98	3.219	328	102
Burdur	2.095	287	137	2.583	490	190	2.196	427	194	1.712	312	182	1.687	319	189
Adıyaman	1.445	107	74	1.031	112	109	1.820	246	135	1.391	215	155	1.189	188	158
Antalya	2.697	320	119	1.896	332	175	1.543	289	187	1.237	176	142	1.308	185	141
Manisa	1.046	125	120	472	82	174	635	119	187	804	170	211	799	169	212
Erzurum				1.473	242	164	2.768	670	242	799	190	238	639	149	233
Yalova	751	78	104	25	3	120	478	70	149	378	50	132	404	57	141
Denizli	29	3	103	30	3	100				309	53	172	248	43	173
Zonguldak	597	62	106	450	59	131	306	43	141	255	36	141	270	40	148
Erzincan	4.142	856	207	2.799	501	179	1.826	342	187	193	27	140	165	29	176
Kayseri	385	80	208	1.958	525	268	2.342	896	383	1.531	645	421	124	25	202
Çankırı	241	32	133	368	38	103	132	16	121	116	11	95	101	13	129
İsparta	202	18	89	118	13	110	171	20	117	190	21	111	37	4	108
Elazığ	67	5	75	0	0										
Karabük	222	27	122	170	23	135	1.500	225	150						
Kilis							10	2	200	1.160	263	227			
Niğde	39	5	128	52	7	135	471	116	246	38	9	237			
Şırnak	1.490	129	87	0	0										
Van							1.384	191	140						
Genel Toplam	5.560.000	1.170.000	-	5.046.160	1.200.000	-	5.202.600	1.380.000	-	5.524.651	1.480.000	-	5.689.950	1.500.000	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 20.12.2016)

Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları

Ayçiçeği Tohumu	
120600910019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (gri; beyaz çizgili; kabuklu)
120600990019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (diğer şekillerde)
120890000011	Ayçiçeği unu ve kaba unu
Ayçiçek Ham Yağ	
151211100000	Ayçiçeği tohumu veya aspir yağları, fraksiyonları (ham); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151211910000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham); diğer amaçlarla kullanılanlar
Ayçiçek Rafine Yağı	
151219100000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham olmayan); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151219900011	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları; (ham olmayan); diğer amaçlarla kullanılanlar
151620910016	Ayçiçeği tohumu yağı (ambalajlı, <= 1 kg)
151620950014	Ayçiçeği tohumu yağı (teknik ve sınai amaçla kullanılan, ambalajlı>1 kg)
151620960014	Ayçiçeği tohumu yağı (diğer amaçlı, serbest yağ asitleri<% 50, ambalajlı>1 kg)
Ayçiçek Küspesi	
230630000000	Ayçiçeği tohumu yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar

KAYNAKLAR

Anonim, 2015. “Ayçiçeği Ürün Raporu”, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi, Piyasa İzleme ve Değerlendirme Alt Komite Raporu, Ekim, 2015

Anonim, 2016a. <http://www.agrochart.com> (Erişim tarihi: 28.12.2016).

Anonim, 2016b. <https://gain.fas.usda.gov/> (Erişim tarihi: 28.12.2016).

BYSD, 2015. Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği Görüşme Notları

Çalen, H., 2016. “Türkiye’de Yağlık Ayçiçek Tohumu Ve Ayçiçeği Yağı Üretimi, Arz Talep Dengesi”, Yağlı Tohumlu Bitkiler ve Bitkisel Yağlar Konferansı, 2016 / İSTANBUL

GTHB, 2016. <http://www.tarim.gov.tr> (Erişim tarihi: 29.12.2016)

TÜİK, 2016. www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 20.12.2016).

USDA, 2016. www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016)